

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra soukromého práva

Nároky z titulu ublížení na zdraví a při usmrcení

Bakalářská práce

Personal injury and manslaughter claims

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Josef VRABEC

AUTORKA PRÁCE

Bc. Pavlína ŠIŠKOVÁ

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 10. 03. 2024

Bc. Pavlína ŠÍŠKOVÁ

ANOTACE

Práce analyzuje platnou právní úpravu nároků z ublížení na zdraví a usmrcení. Na začátku práce se věnujeme vymezení základních pojmů. Další kapitola je věnována závazkům z deliktu, předpokladům jejich vzniku a nemateriální újmě, která je jejich důsledkem. Je zde také popsána nezávazná metodika, dle které se může postupovat při výpočtu výše náhrady. Další samostatná kapitola pojednává o samotných nárocích a je nejobsáhlejší, jsou podrobně popsány nároky poškozených z ublížení na zdraví a také sekundárních poškozených při usmrcení osoby blízké, zároveň je v této kapitole uvedeno, jaké nároky přechází na dědice a za jakých podmínek. V závěru práce se věnujeme promlčení práva na uplatnění nároků a úvahám de lege ferenda.

KLÍČOVÁ SLOVA

nároky * nemajetková újma * ublížení na zdraví * usmrcení * závazky z deliktu * ztížení společenského uplatnění * bolestné * ztráta na výdělku * odbytné

ANNOTATION

The thesis analyses the current legal regulation of personal injury and manslaughter claims. At the beginning of the thesis we define the basic concepts. The next chapter is devoted to tort liabilities, the prerequisites for their creation and the non-material damage resulting from them. It also describes the non-binding methodology that can be followed to calculate the amount of compensation. Another separate chapter deals with the claims themselves and is the most comprehensive, detailing the claims of personal injury victims as well as secondary victims when the primary victim is killed, while also detailing which claims pass to heirs and under what conditions. The thesis concludes with a discussion of the statute of limitations and de lege ferenda considerations.

KEY WORDS

claims * non-material damage * bodily harm * killing * tort liabilities * difficulty in social application * social harm caused shall damages for pain and suffering * loss of earnings * surrender

Seznam použitých zkratk

OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Metodika	Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)
NemPoj	zákon č. 187/2006 Sb., zákon o nemocenském pojištění
OSVČ	osoba samostatně výdělečná
NS	Nejvyšší soud

Obsah

Úvod	8
1. Vymezení základních pojmů.....	10
1.1 Pojem zdraví	10
1.2 Ublížení na zdraví	10
1.3 Těžké ublížení na zdraví	10
1.4 Pojem usmrcení	11
1.5 Přirozená práva člověka.....	11
1.6 Absolutní práva	11
1.7 Duševní útrapy	12
1.8 Nemajetková újma	12
2. Závazky z deliktů.....	14
2.1 Předpoklady vzniku závazku	14
2.1.1 Protiprávní jednání	14
2.1.2 Vznik újmy.....	16
2.1.3 Příčinná souvislost	16
2.1.4 Zavinění	17
2.2 Náhrady škody	18
2.3 Nemajetková újma	18
2.3.1 Historie vzniku nemajetkové újmy	19
2.3.2 Cíl nemajetkové újmy.....	20
2.3.3 Způsob určení nemajetkové újmy	22
2.3.4 Kritéria pro stanovení výše náhrady nemajetkové újmy	23
2.3.5 Moderace výše náhrady.....	26
3. Nároky	28
3.1 Bolestné a ztížení společenského uplatnění	28
3.2 Náhrada za duševní útrapy osobě blízké	34
3.3 Náklady spojené s péčí o zdraví	35
3.4 Náklady pohřbu	37
3.5 Ztráta na výdělků a ušlý zisk	38
3.5.1 Ztráta na výdělků po dobu pracovní neschopnosti.....	38
3.5.2 Náhrada za ztrátu na výdělků v případě žáka nebo studenta	39

3.5.3 Peněžítý důchod po skončení pracovní neschopnosti, případně při invaliditě.....	39
3.5.4 Peněžítý důchod za vynaložení zvýšené námahy na dosažení výdělku ...	40
3.5.5 Náhrada na ztrátu na důchodu.....	41
3.5.6 Ušlý zisk.....	41
3.5.7 Náhrada na bezplatně poskytované práce.....	42
3.5.8 Náhrada nákladů na výživu pozůstalým.....	42
3.6 Další nemajetková újma.....	46
3.6.1 Dočasné následky.....	47
3.6.2 Duševní strádání.....	48
3.7 Odbytné.....	50
4. Promlčení práva.....	51
5. Úvahy de lege ferenda.....	54
Závěr.....	56
Seznam použitých pramenů a literatury.....	58
Seznam tabulek.....	61

Úvod

Téma bakalářské práce Nároky z titulu ublížení na zdraví a při usmrcení jsem si vybrala, protože považuji za důležité vnímat osobu poškozeného či osob blízkých v případě usmrcení poškozeného. Cílem této bakalářské práce je analýza platné právní úpravy nároků, které plynou z protiprávního jednání škůdce a její kritické zhodnocení. Nejprve si vymezíme základní pojmy obsažené v této práci, jimiž jsou pojmy: zdraví, ublížení na zdraví, těžké ublížení na zdraví, usmrcení, přirozená práva, absolutní práva, duševní útrapy a samotnou nemajetkovou újmu. Dále si popíšeme závazky z deliktů, předpoklady jejich vzniku, kterými je samotné protiprávní jednání škůdce, vznik újmy poškozenému, příčinná souvislost, jejíž důkazní břemeno leží na poškozeném a zavinění škůdce – nedbalostní i úmyslné. U závazků z deliktů si dále rozebereme náhrady škody a nemajetkovou újmu, kde se budeme věnovat její historii, co si klade za cíl a také způsob určení její výše a také si vymezíme kritéria na straně škůdce a poškozeného, která mohou ovlivnit výši náhrady a poté si upřesníme moderaci nemajetkové újmy, kdy se pohlíží na osobu škůdce a na to, aby to pro její existenci nebylo likvidační. Nejobsáhlejší kapitolou jsou samotné nároky, které poškozeným vznikají. Mezi tyto nároky se řadí bolestné a ztížení společenského uplatnění, kde se dále budeme věnovat Metodice, která má pro soudy nezávazný charakter, ale pohlíží se na ni při určení výše náhrady. Mezi další nároky patří náhrada za duševní útrapy osobě blízké, kde si v kapitole definujeme pojem osoba blízká a duševní útrapy. Tento nárok se hradí v případě usmrcení pozůstalým. Dalším nárokem jsou náklady spojené s péčí o zdraví, které se dělí na náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného a náklady spojené s péčí o osobu poškozeného a o jeho domácnost. Dalším nárokem jsou náklady pohřbu, které náleží tomu, kdo pohřeb vypravil. A v neposlední řadě je nárokem ztráta na výdělku a ušlý zisk, kam se řadí ztráta na výdělku po dobu pracovní neschopnosti a po skončení pracovní neschopnosti a při invaliditě, dále je to náhrada za ztrátu na výdělku v případě žáka nebo studenta, náhrada za ztrátu na důchodu, ušlý zisk, bezplatně poskytované práce a náhrada nákladů na výživu pozůstalým. V kapitole nároky si zmíníme také odbytné. Dále se budeme

věnovat zvláštnostem promlčení práva, které se vyznačuje subjektivní tříletou lhůtou a v samotném závěru práce se budeme zabývat úvahami de lege ferenda, ve kterých zmíníme tzv. zásady slušnosti, náklady na výživu pozůstalým a další úvahy, které stojí za zmínku.

V této práci jsem použila metodu literární rešerše odborné literatury z oblasti občanského práva, dále metodu komparace, kdy je důležité zmínit, jak se k nemajetkové újmě přistupovalo dle občanského zákoníku z roku 1964 a jak se na ni pohlíží v současné době. Budeme analyzovat tuto problematiku, kdy se vzhledem k tématu práce zaměříme na jednotlivé nároky dotčených osob.

1. Vymezení základních pojmů

1.1 Pojem zdraví

Světová zdravotnická organizace (World Health Organization) definuje zdraví jako „stav tělesné, duševní a sociální pohody, nikoli pouhé nepřítomnosti nemoci nebo vady“. Pro náhradu imateriální újmy je podstatné, že je zdraví výrazně poškozeno.

1.2 Ublížení na zdraví

Dle trestního zákoníku je ublížení na zdraví trestný čin, který je uveden pod § 146. Ublížením na zdraví se rozumí zapříčinění stavu, který nepříznivě ovlivní fyzický či duševní stav jedince, kdy kvůli tomuto je jedinec omezen ve svých obvyklých činnostech na dobu delší než 6 dní. Ublížení na zdraví může být také přestupkem, jestliže doba, kdy je poškozený omezen, trvá 6 dní nebo je kratší. Takovéto porušení stavu obvykle vyžaduje lékařské ošetření, kdy změna stavu jedince musí být podložena lékařskou zprávou nebo odborným posudkem znalce. Ublížení na zdraví dle občanského zákoníku však zaujímá širší pojem.

Újma na zdraví se projevuje vznikem újmy materiální i nemajetkové.

Zásah do zdraví člověka patří k závažným zásahům do osobnostních práv. Za zásah do zdraví je považován stav, při kterém poškozená osoba potřebuje lékařské ošetření.¹

1.3 Těžké ublížení na zdraví

Těžkým ublížením na zdraví se rozumí dle § 145 trestný čin, kdy pachatel způsobí takovou újmu na zdraví, se kterou se poškozený léčí déle než 6 týdnů. Zákodárci považují za tento typ újmy například formu zmrzačení, zohyzdění či ztrátu funkce jednoho ze smyslových orgánů.

---

¹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

1.4 Pojem usmrcení

Za usmrcení neboli smrt člověka je dle lékařské vědy považována biologická smrt mozku, kdy obnovení všech životních funkcí již nelze předpokládat.

Smrt člověka je zapotřebí prokázat. Prokázat smrt je možné veřejnou listinou, kterou je úmrtní list a jejíž údaje jsou zapsané v knize úmrtí, kam lze zápis o úmrtí člověka zapsat na základě listu o prohlídce zemřelého nebo pravomocného rozhodnutí soudu. List o prohlídce zemřelého vystavuje lékař, který ohledává tělo. Tento lékař předá matričnímu úřadu informaci o úmrtí a matriční úřad toto zapíše do knihy o úmrtí a vystaví úmrtní list.²

1.5 Přirozená práva člověka

Ochrana přirozených práv je zakotvena i v Listině základních práv a svobod. Ochrana přirozených práv člověka je uvedena v § 81 OZ. Jejich narušením je škůdce povinen nahradit jak materiální tak imateriální újmu. Přirozená práva má pouze osoba fyzická, nikoliv právnická. Mezi přirozená práva řadíme právo na život, právo na důstojnost člověka nebo také právo na příznivé životní prostředí.

1.6 Absolutní práva

Osobnostní práva člověka se řadí mezi absolutní práva, zejména právo na život či tělesnou a duševní integritu atd. Absolutní práva jsou citelně vymezena tak, aby narušitel rozeznal protiprávnost svého jednání. Osobnostním právům je věnována nejvyšší ochrana.³

---

² PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

³ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

1.7 Duševní útrapy

Imateriální újma má být odčiněna za způsobené duševní útrapy, jak je uvedeno v § 2956 OZ. Duševní útrapy představují jakousi psychickou bolest. V každém konkrétním případě se bere ohled na intenzitu a délku trvání těchto útrap, které mohou mít různou podobu a vždy představují duševní nepohodu dotčené osoby. Duševní útrapy nemusí být spojeny s bolestí fyzickou. Dříve používaná vyhláška č. 440/2001 Sb., o které bude v této práci ještě zmínka, zmiňovala jen duševní poruchy způsobené úrazem. Duševní útrapy v některých případech mají podobu i ve fyzickém světě a mohou se projevovat např. koktáním, třesem atd.⁴

Posouzení psychické bolesti je složitější oproti bolesti fyzické. Bere se v potaz druh a rozsah ublížení na zdraví, jaký byl postup léčení, složitost léčby a další. Psychickou bolest posuzuje znalec z oboru neurologie a psychiatrie, který zkoumá a dále popisuje újmu poškozené osoby. Různé osoby mají různé přístupy ke zpracování prožitých traumat. Proto je výchozím bodem při určování výše náhrady osoba s běžným způsobem prožívání rozličných životních situací.⁵

1.8 Nemajetková újma

Nemajetková újma představuje škodu, u které je nemožné její uvedení do předešlého stavu. Tuto škodu lze pouze kompenzovat a její náhrada by měla snížit a napravit tak negativní situaci, která vznikla v důsledku škodlivého zásahu škůdce. Za nemajetkovou újmu lze také považovat škodu, která nemá tržní hodnotu a nelze ji objektivně kvantitativně vyčíslit. Nemajetková újma není zásahem do lidských práv, ale je následkem. Nemajetková újma se dělá na tři typy: osobní, osobnostní a nepřímou osobní újmu. Osobní újma představuje újmu na životě a zdraví a náleží jí nejvyšší ochrana. Osobnostní újma je podmíněna samotnou osobností člověka a představuje újmu na základních

---

⁴ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁵ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

lidských právech. A třetí kategorií, kterou je nepřímá osobní újma, je újma, jejíž vznik je vázán např. na újmu ze ztráty dovolené nebo z poškozené věci.⁶

V této práci se budeme zabývat nároky, které plynou z újmy osobní a zároveň se dotkneme újmy osobnostní, konkrétně práva na soukromí a z toho plynoucí nárok na pohřebné.

---

⁶ TICHÝ, Luboš. *Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy*. Právník. 2020, č. 8.

2. Závazky z deliktů

Závazky z deliktů jsou upraveny v zákoně č. 89/2012 Sb. OZ v Hlavě III, dílu 1.

Z občanského zákoníku plyne, že místo představy odpovědnosti jako civilní sankce za porušení právní povinnosti, se jedná o odpovědnost za řádné chování. Odpovědnost je tedy chápána jako vznik povinnosti k náhradě újmy.⁷

Deliktní právo disponuje dvěma funkcemi a to funkcí prevenční a kompenzační. V rámci preventivní funkce se podporuje chování, které zabraňuje případnému vzniku újmy pomocí rozličných motivací, tyto motivace by měli zabránit i tomu, aby se omezovaly škodlivé činnosti. Kompenzační funkce se zaměřuje na důsledek a to již na újmu samotnou, konkrétně její náhradu, která má být spravedlivá.⁸

2.1 Předpoklady vzniku závazku

Mezi předpoklady vzniku závazku uhradit škodu patří porušení povinnosti či událost, existence újmy a příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vzniklou újmou, dále je to pak zavinění škůdce.⁹

2.1.1 Protiprávní jednání

Protiprávním jednáním je zásah do integrity člověka. Tento zásah je v některých případech možný legálně. Jedná se o případy, kdy dá člověk souhlas s tímto zásahem. Ovšem je-li zásahem způsobená újma závažná, na souhlas se nebere ohledu. Z tohoto existuje však i výjimka a to je takové jednání, které by

---

⁷ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

⁸ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA Jiří, ZUKLÍNOVÁ Michaela a kolektiv. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN: 978-80-7552-187-3.

⁹ *Obecně k závazkům z deliktů*. Online. Právníklinika. 30.1.2017. Dostupné z: <https://www.pravnilinka.cz/bezplatna-pravni-poradna-zdarma-obecne-k-odpovednosti-za-skodu.html> . [citováno 2024-01-15]

znamenaloby závažnou újmu, ale byl by to důležitý úkon pro zachování života nebo zdraví člověka.¹⁰

Souhlas člověka může mít i podobu ve formě „přípustného rizika“. Jsou to situace např. při hře hokeje, kdy se počítá s tím, že mohou nastat určité předvídatelné formy zranění od spoluhráče, ale účastníci jsou s tím srozuměni. Nedojde-li k závažnému ublížení na zdraví, nevzniká spoluhráčům nárok na náhradu imateriální újmy. Riziko spoluhráč přijme už jen tím, že se zapojí do hry. Souhlas může mít ale i písemnou podobu. Přijetí rizika musí vyplývat ze svobodné vůle a také ten, kdo riziko podstupuje, musí mít určitou představu o možném riziku. Dále se nejedná o protiprávní jednání, jestliže oběť přijme nebezpečí dle § 2899 OZ. Jedná se o situace, kdy oběť nasedne do auta k řidiči, který je zjevně opilý. V § 2899 OZ se vyskytuje termín „neprozřetelný“, který znamená, že osoba jedná náhle a neuvědomí si možné následky. V tomto případě občanský zákoník tuto osobu chrání. Jestliže ale nastane situace, kdy na sebe osoba vezme přílišné riziko, týká se jí spoluúčast dle § 2918 OZ, kdy se povinnost nahradit újmu škůdci sníží.¹¹

Škůdce může protiprávní čin způsobit jak konáním (komisivním jednáním) tak opomenutím (omisivním jednáním). Opomenutím lze újmu spáchat pouze za předpokladu, že měl škůdce morální povinnost jednat.

Aktivní konání se vyznačuje uvědomělostí, která je podvolena vůli. Konáním nemůže být reflex či pohyb v bezvědomí. Jednání na základě vůle je svobodné, nikým nenucené. Za opomenutí se považuje to, co má osoba v povinnosti konat. Povinnost konat může vyplývat ze zákona, či být uložena soudem apod.¹² Dalším důležitým znakem je protiprávnost jednání škůdce. Protiprávnost je absolutní, nepřichází v úvahu, že jednání je dle určitého zákona zakázáno a v rámci jiného zákona povoleno.¹³

---

¹⁰ NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel a ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8.

¹¹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹² HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹³ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

2.1.2 Vznik újmy

Újma je definována jako rozdíl mezi stavem před protiprávním jednáním škůdce a stavem, který nastal po tomto jednání.

2.1.3 Příčinná souvislost

Příčinná souvislost nebo-li kauzální nexus je souvislost mezi jednáním a následkem. Existuje několik teorií kauzality, přičemž v občanském právu se z větší části uplatňuje tzv. teorie adekvátní příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a vzniklou škodou, škoda by tedy bez tohoto jednání nemohla nastat.

V soudním sporu jsou důkazní povinnost o příčinné souvislosti mezi jednáním škůdce a vzniklou újmu na poškozeném, neuvádí se však, do jaké míry je potřeba příčinnou souvislost prokázat. Poškozený tedy nese důkazní břemeno, přičemž musí dokázat i zavinění úmyslné, pokud skutková podstata činu toto zavinění vyžaduje.¹⁴

V občanském zákoníku je zakomponován pojem „způsobit škodu“, kterým je nahrazován pojmem „příčinná souvislost“. V příčinné souvislosti je zapotřebí najít kauzalitu, která je někdy označována také jako kauzalita faktická. Tato kauzalita se dá odvodit od zkušeností, fungování společnosti a dalších okolností. Faktická kauzalita by dle českých soudů měla být nepochybně potvrzena. Pouze pravděpodobnost, že újma mohla z konkrétní příčiny vzniknout, nestačí. Když se podíváme na rozhodnutí některých soudů, můžeme říci, že některá rozhodnutí soudu se od nepochybného zjištění konkrétní příčiny zčásti vzdalují a netrvají na prokázání nepochybnosti, jelikož v některých případech je těžké ba možná i nemožné příčinu nepochybně potvrdit. Např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1421/2003, ze dne 27. 5. 2004, kdy postačila míra pravděpodobnosti, že právě včely z vedlejšího pozemku obtěžovaly sousedy. Reálně není možné zajisté prokázat, že to jsou tyto konkrétní včely, ale dá se to z úsudku vydedukovat. V případě usmrcení osoby, se právní odvětví musí řídit dle znaleckého posudku odborníka, který určí příčinu smrti. Při určování příčinné

---

¹⁴ NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel a ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8.

souvislosti je důležité zkoumat, zda by újma bez zkoumaného předpokladu vůbec vznikla či zda by následek bez takového předpokladu byl méně závažný.¹⁵

2.1.4 Zavinění

Zavinění může být úmyslné (*dolus malus*) či nedbalostní (*culpa*). Úmysl může být přímý nebo nepřímý, to samé platí o nedbalosti. Jedná se o psychický vztah škůdce k jeho protiprávnímu jednání. Zavinění je předpoklad, který je z výše uvedených jediný subjektivní, ostatní jsou objektivní.

Jestliže skutková podstata žádá zavinění z nedbalosti, je pouze na škůdci, aby zavinění vyvrátil.¹⁶

Zavinění značí odpovědnost člověka za následky jeho jednání. U nedbalostního jednání chybí vůle škůdce. Nevědomost neboli *culpa levis* se vyznačuje tím, že si osoba není vědoma, jaký následek může mít její jednání, a tudíž nechce ani způsobit škodlivý následek. Vědomá nedbalost nebo také *culpa lata* se liší tím, že si je osoba vědoma, jaký následek může svým jednáním zapříčinit, ale spoléhá na to, že následek nezpůsobí. Dále může být zavinění také hrubou nedbalostí, kterou zmiňuje § 2898 OZ, a který říká, že je na poškozeném, aby dokázal existenci hrubé nedbalosti. U hrubé nedbalosti se má za to, že škůdce jednání způsobil svou lehkomyšlností až bezohledností a tudíž hrubou nedbalostí nemůže jednat člověk, který je velmi opatrný. Na rozdíl od nedbalosti, u úmyslu vůle škůdce existuje. Úmysl nepřímý neboli *dolus eventualis* představuje situaci, kdy si je škůdce vědom, jaký následek může nastat a je s tímto srozuměn, jeho hlavním záměrem není způsobení újmy, ale je pravděpodobné, že kvůli jeho jednání může újma vzniknout. Úmysl přímý neboli *dolus directus* představuje jednání, kdy je škodlivý následek přímým následkem jednání škůdce, který ví, že újma nastane a chce, aby tomu tak bylo.¹⁷

---

¹⁵ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁷ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

2.2 Náhrady škody

Mezi přirozená práva člověka patří právo na tělesnou a duševní integritu. V případě, že je zdraví člověka postihnuto, vznikne nárok na náhradu nemajetkové újmy a zpravidla i škody na uhrazení léčebných výloh. S tímto souvisí zásada „liberum corpus nullam recipit aestimationem“, která v překladu znamená, že hodnota lidského těla nemůže být vyjádřena v penězích. Jako ukazatel výše nemajetkové újmy na zdraví slouží medicínská kritéria, která stanoví body pro výpočet této výše. Mezi medicínská kritéria patří např. doba léčení, intenzita bolesti.¹⁸

2.3 Nemajetková újma

Za imateriální újmu se považuje taková újma, která nevznikne člověku na majetku a je vyloučeno, že by náhradou mohlo být uvedení do předešlého stavu. Nemajetková újma je taková újma, která vznikne člověku v souvislosti s jeho osobní integritou, porušením některých práv, kterými člověk disponuje ve své osobní sféře. Nemajetková újma se hradí pouze v případě, kdy tak stanoví zákon nebo jestliže si ji účastníci sjednají.¹⁹

Nemajetková újma je upravena v § 2951 a § 2956 – 2959 OZ, přičemž nemajetková újma při ublížení na zdraví a při usmrcení je upravena v § 2958 a 2959 OZ.

Dle zákonodárce nárok na nemajetkovou újmu vzniká, jestliže náhrada majetkové újmy není vůbec možná. V platném občanském zákoníku se vyskytuje pojem zadostiučinění, který je ekvivalentem nemajetkové újmy.²⁰

Náhrada nemajetkové újmy se hradí v penězích, pokud tuto újmu nelze odčinit jinak, toto napravení musí být skutečné a efektivní. Dle starého občanského zákoníku č.40/1964 Sb. bylo finanční odčinění možné pouze tehdy, jestliže

---

¹⁸ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

¹⁹ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

²⁰ TICHÝ, Luboš. *Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy*. Právník. 2020, č. 8.

nepostačilo zadostiučinění morální a také platilo, že poškozenému musela být ve významné míře snížena důstojnost nebo její vážnost ve společnosti.²¹

Od škody se nemajetková újma liší vyčíslením, kdy přesné vyčíslení u nemajetkové újmy není možné a je tudíž zapotřebí posuzovat každý případ individuálně a brát v potaz různá hodnotící kritéria. Při posuzování výše nemajetkové újmy se přihlédne i k újmě majetkové, jestliže vznikla, jelikož spolu úzce souvisí. Nemajetková újma se může jako důsledek objevit i v majetkových poměrech na straně poškozeného. Nemajetková újma vzniká v důsledku protizákonného jednání škůdce. Novinkou v souvislosti nároku na náhradu nemajetkové újmy je, že nárok může přecházet i na dědice v případě, že jsou splněny určité podmínky.²²

2.3.1 Historie vzniku nemajetkové újmy

Již v římském právu bylo možné podat žalobu na náhradu újmy za zásah do osobnostních práv člověka. Actio infamia – újma na občanské cti a vážnosti, actio iniuriarum aestimatoria – žaloba, kterou poškozený mohl podat.²³

Úprava dle občanského zákoníku z roku 1937 stanovila nemajetkovou újmu ve chvíli, kdy škůdce jiného poškodil na těle a musel mu tedy uhradit náklady na jeho léčení. Dále občanský zákoník počítal s tím, že se poškozený může stát nezpůsobilým vydělávat peníze. V takovém případě škůdce musel uhradit i ušlý výdělek a také bolestné, které mělo být přiměřené ke zjištěným okolnostem. Již v této době šlo o bolest jak fyzickou, tak také psychickou.²⁴

V občanském zákoníku s platnou právní úpravou do 31. prosince 2013 byla škoda na zdraví odškodňována na základě vyhlášky ministerstva zdravotnictví

---

²¹ NEDBÁLEK, Karel (2018). *Újma, škoda v ČR a SR: Praktický nástin výpočtu: monografie*. Slušovice: Miroslav Tomšů – Nakladatelství Monument, 2018. ISBN: 978-80-88143-14-7.

²² NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel a ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8.

²³ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

²⁴ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

č. 440/2001 Sb. o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, která újmu vyčíslovala dle bodů, které přisuzovala újmě na zdraví v jednotlivých případech. Tato vyhláška byla velmi kritizována širokou veřejností i odborníky, jelikož se nedokázala přizpůsobit okolnostem vzniku individuálních případů. Na základě této vyhlášky byla vypočtena přesná výše náhrady. Tato „náhradová“ vyhláška byla s novým občanským zákoníkem zrušena a soudci z Nejvyššího soudu spolu se Společností pro medicínské právo zpracovali Metodiku odškodňování nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, která má pouze doporučující charakter a bere v potaz pouze bolestné a ztížení společenského uplatnění.²⁵

Zrušení vyhlášky č. 440/2001 Sb. doprovází i fakt, že rozhodnutí každého konkrétního případu závisí jen na soudu a moc zákonodárná či výkonná soudu nemá ukládat, jak má ve věcech rozhodovat. Soud musí rozhodovat spravedlivě a leží na něm tedy veškerá odpovědnost.²⁶

2.3.2 Cíl nemajetkové újmy

Soukromé právo zaručuje ochranu osobnosti člověka. Osobnostní práva má člověk po celý život a jsou nezcižitelná, nezadatelná, nepřevoditelná a nepromlčitelná. Ochranu osobnosti tvoří dvě strany, pozitivní a negativní. Přičemž pozitivní složkou se rozumí vykonávání práva pro sebe a podle sebe a negativní složka zakazuje, aby se někdo jiný vměšoval do osobnosti druhého, přičemž poškozený se v případě takového zásahu může bránit.²⁷

Náhrada nemajetkové újmy má roli kompenzační, sankční nebo preventivní, přičemž v náhradě za ublížení na zdraví či usmrcení se uplatňuje především

---

²⁵ NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel a ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8.

²⁶ NEDBÁLEK, Karel (2018). *Újma, škoda v ČR a SR: Praktický nástin výpočtu: monografie*. Slušovice: Miroslav Tomšů – Nakladatelství Monument, 2018. ISBN: 978-80-88143-14-7.

²⁷ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

funkce kompenzační, která představuje kompenzaci toho, o co poškozený protiprávním jednáním přišel.²⁸

Sankční funkce si klade za cíl nastolit takový stav, jaký by byl, kdyby k porušení právní normy a následné újmě nedošlo. Samotná sankce má působit jako prevence.²⁹

Cílem náhrady nemajetkové újmy je přiměřená satisfakce, kterou je v případech náhrady újmy při ublížení na zdraví zadostiučinění vyjádřené v penězích, kdy poškozený nemusí prokazovat, že mu nepostačí jiná forma, např. omluva. Přičemž při finanční náhradě může být pachateli uložena i jiná forma satisfakce.³⁰

Náhrada nemajetkové újmy si klade za cíl, aby poškozený díky přiměřené finanční náhradě nestrádal tolik, jako by strádal ve stavu vzniklém po protiprávním jednání bez jakékoliv finanční náhrady. Náhrada by měla poškozenému navodit zpět pozitivní pocit. Při náhradě nemajetkové újmy je velmi důležitá přiměřenost, kdy není účelem této náhrady, aby poškozený získal velký finanční obnos peněz, který by mohl být považován za jakýsi výdělek.³¹

§ 2971 OZ upravuje náhradu nemajetkové újmy, jestliže škůdce způsobil újmu protiprávním činem a to tak, že porušil z hrubé nedbalosti významnou právní povinnost nebo způsobil újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky, nahradí nemajetkovou újmu každému, kdo ji důvodně pociťuje. Slovo „každému“ zde vystihuje sekundární oběti, které mají k primárnímu poškozenému blízký citový vztah. Újma vznikla kvůli porušení významné právní povinnosti, kterou jsou povinnosti ve vztahu k právnímu statku, zejména životu a zdraví a tato újma musela vzniknout z hrubé nedbalosti, kdy hrubá nedbalost je definována jako její vyšší intenzita a myslí se tím, lehkomyšlnost škůdce, který neplní svou právní povinnost. Za touhu ničit, ublížit či prezence jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky je myšlena touha, která je

²⁸ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

²⁹ TICHÝ, Luboš. Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy. *Právník*. 2020, č. 8.

³⁰ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

³¹ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

ve výrazném nesouladu s morálkou společnosti a nasvědčuje o bezohledném sobectví nebo o pohrdavému postavení škůdce k primárním lidským hodnotám. Legitimovaný subjekt, kterému náhrada náleží, musí újmu pociťovat jako své osobní neštěstí, které není možné napravit jiným způsobem. Újma se může projevit jako forma duševních útrap, kdy sekundární oběť mohla být vystavena pohledu smrti či zohyzdění primární oběti.³²

2.3.3 Způsob určení nemajetkové újmy

Nemajetková újma má být přiměřená. Přiměřenost se posuzuje dle individuálního konkrétního případu. V § 2951 odst. 2 OZ je definováno: „*Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.*“ Každý případ se posuzuje individuálně, je tedy na místě zkoumat intenzitu, délku trvání a jiné okolnosti týkající se způsobené újmy.

Výše náhrady nemajetkové újmy se posuzuje dle volného soudcovského uvážení, které by mělo respektovat dříve proběhnuté případy se stejným či podobným skutkovým základem. V případě odškodňování sekundárních obětí nemajetková újma taktéž závisí na volném soudcovském uvážení. Rozhodování o náhradě musí být objektivizované, náhradu nelze určit dle subjektivního názoru soudce, proto ne každá nemajetková újma by měla být nahrazena, soudce musí mít na zřeteli intenzitu způsobené újmy a další kritéria, dle kterých bude rozhodovat. K přiznání náhrady nepostačuje pouhý subjektivní názor poškozeného na jemu způsobenou újmu.³³

OZ v § 2958 uvádí, že „*Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí*

---

³² HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

³³ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef, BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“

§ 2959 definuje náhradu újmy při usmrcení či zvláště závažném ublížení na zdraví takto:

„Při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“

Občanský zákoník přímo nestanovuje, co znamenají „zásady slušnosti“, Nejvyšší soud se v rozsudku ze dne 12.04.2016, sp. Zn. 4 Tdo 1402/2015 však vyjádřil ke slušnosti tak, aby *„výsledná výše náhrady nemajetkové újmy v penězích nevyvolávala v rámci společnosti představu o disharmonii právního systému, ale naopak ospravedlňovala její legitimní očekávání, současně však při respektování předem jasných kritérií.“*

Dříve se výše náhrady posuzovala také dle bodového ohodnocení bolesti stanoveného v přílohách č. 1 a 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb., ta ale byla k datu 1. 1.2014 zrušena. Tehdy hodnota jednoho bodu skrývala částku 120,- Kč. Počet bodů byl stanoven v lékařském posudku. O konečné výši však stále rozhodoval soud.³⁴

2.3.4 Kritéria pro stanovení výše náhrady nemajetkové újmy

Při posuzování výše náhrady musí soud vycházet ze znaleckých posudků znalců z medicínského oboru, jelikož pouze dle subjektivního názoru poškozeného nelze výši určit. Dále soud vychází i z jiných stanovených kritérií, kdy se tato kritéria mohou měnit.³⁵

---

³⁴ *Metodika k náhradě za bolest a ztížení společenského uplatnění.* Online. Nejvyšší soud. 1.4.2019. Dostupné z: https://nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9AC891830F38748DC12588390041FDA7/?%24file/A%20-%20Preambule%202019.pdf [citováno 2024-01-15]

³⁵ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

Kritéria na straně poškozeného

Věk

Je důležité rozlišovat oběť nízkého věku, která s postižením bude žít déle a může to ovlivnit její budoucí vývoj a způsob života. Jinak se bude přistupovat ke staršímu člověku, který bude žít s postižením kratší dobu a ve vyšším věku má již zpravidla důležitá životní rozhodnutí za sebou. Mezi tyto rozhodnutí může patřit svatba, narození dítěte, příprava na povolání. V případě opravdu malého dítěte je ovlivněn jeho sociální vývoj, kdy se např. nemůže stýkat s vrstevníky a tudíž je od počátku života sociálně znevýhodněné. Ovšem stále je nutné mít na paměti, že bolest člověk necítí v závislosti na věku, tudíž by rozdíl výše náhrady neměl být mezi věkovými skupinami velmi velký.³⁶

Dosavadní život

Při tomto kritériu se bere v potaz, jaký měl poškozený dosavadní styl života a jak mu újma ztížila budoucí život. Jestliže se dosavadní způsob života příliš neliší od života, který člověk po incidentu dále vede, výši náhrady to nezvýší.³⁷

Rodina a partnerské vztahy

Toto kritérium se více dotýká mladších lidí, kteří teprve uvažují o založení rodiny a o navození manželského života. Dále pak lidí, kteří pečují o děti, a újma jim znemožní tuto péči či sníží možnost se o dítě postarat. Je však důležité mít na zřeteli, že je velmi problematické určit, jaký potencionální rodinný život poškozený ztratil.³⁸

Studium a zaměstnání

Jestliže se student připravuje na určitou profesi studiem ve škole a kvůli újmě nemůže ve studiu pokračovat a s profesí začít, stanoví se vyšší náhrada újmy. Do tohoto kritéria lze zahrnout také stres, který pochází z toho, že student kvůli újmě dokončí školu později než jeho vrstevníci. Je však nutné mít stále

---

³⁶ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

³⁷ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

³⁸ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

na zřeteli, že mezi jednáním škůdce a následkem musí být vždy příčinná souvislost.³⁹

Náplň volného času

Zde hraje roli, jaký aktivní život poškozený vedl před událostí. Jestliže se poškozený věnoval sportu či měl jiné záliby, které již nemůže vykonávat kvůli jednání škůdce, soudce k tomuto přihlédne a náhradu zvýší. Při tomto zohledňuje intenzitu věnování se sportovním aktivitám a úroveň, zda byla pouze rekreační či soutěžní apod.

Majetkové poměry

Při tomto kritériu záleží, zda byl poškozený bohatý člověk a tudíž mu způsobená újma způsobuje větší potíže, na které musí vynaložit více peněz. Bližší úprava je uvedena v § 2963 občanského zákoníku.⁴⁰

Spoluodpovědnost

Neminem leadere či nikomu neškodit, patří mezi základní zásady soukromého práva. Toto kritérium souvisí s prevencí. Člověk by si měl počínat tak, aby nebyla ohrožována a porušována subjektivní občanská práva. Každý je povinen udržovat takovou pozornost, aby zabránil zbytečným vznikům škod. Spoluodpovědností poškozeného může být např. použití bezpečnostního pásu. Každý případ je posuzován konkrétně vzhledem k okolnostem.⁴¹

Pohlaví, diskriminace

Jestliže škůdce jednal na základě diskriminace pohlaví, přihlédne se k tomuto.⁴²

---

³⁹ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

⁴⁰ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

⁴¹ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

⁴² PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

Kritéria na straně škůdce

Osoba škůdce není občanským zákoníkem nikterak konkretizována. Občanský zákoník obecně vymezuje, že osoba škůdce nahradí újmu a je osobou rozdílnou od poškozeného. Škůdcem může být právnická i fyzická osoba, která újmu přímo zapříčinila. Fyzická osoba musí být deliktně způsobilá.⁴³

Míra zavinění

Na míru zavinění je brán zřetel v § 2957 občanského zákoníku, kdy lze mít důvodně za to, že zavinění úmyslné může být v očích poškozeného vnímáno hůře než jednání nedbalostní.⁴⁴

Majetkové poměry

Občanský zákoník stanovuje v § 2953, že při snížení náhrady má být brán zřetel na majetkové poměry škůdce, jakož i poškozeného. Náhradu nelze snížit, bylo-li jednání úmyslné.

2.3.5 Moderace výše náhrady

V případě usmrcení občanský zákoník v § 2959 stanovuje, že výše náhrady nemá být pro škůdce likvidační. Pojem likvidační se však blíže nekonkretizuje.⁴⁵

Cílem však zůstává, aby nahrazení škody nebylo pro škůdce likvidační. Ustanovení § 2953 OZ v tomto případě myslí na osobu škůdce a snižuje náhradu v případě, že se objeví důvody zvláštního zřetele. Také přihlédne k osobním a majetkovým poměrům škůdce, i k poměrům poškozeného. Snížení náhrady nepřichází v úvahu, jestliže bylo jednání úmyslné. Je zde na škůdci, aby prokázal důvody zvláštního zřetele. Tyto důvody nejsou občanským zákoníkem přímo zmiňovány, avšak takovým důvodem může být to, že se škůdce kvůli vysoké náhradě ocitne v nouzi a mohl by se tak stát oprávněným příjemcem dávek v hmotné nouzi. § 2953 OZ úzce souvisí s § 2902 OZ, který stanoví, že

---

⁴³ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA Jiří, ZUKLÍNOVÁ Michaela a kolektiv. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN: 978-80-7552-187-3.

⁴⁴ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

⁴⁵ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

škůdce má oznamovací povinnost, a jestliže svou povinnost splní, zanikne právo poškozenému na určitou část náhrady.⁴⁶

---

⁴⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

3. Nároky

Nároky představují snahu o předcházení zásahům do osobnostních práv člověka. Jestliže někdo zasáhne do osobnostních práv člověka, občanský zákoník stanoví nároky, které člověk v případě zásahu může uplatňovat. Nároky se dle občanského zákoníku dělí na nárok absolutní povahy, nárok na upuštění od škodlivého následku a dále na nárok relativní povahy, čímž je právo na náhradu újmy, jímž se v této práci zabýváme.⁴⁷

3.1 Bolestné a ztížení společenského uplatnění

Mezinárodní asociace pro studium bolesti formuluje bolest jako nepříjemný smyslový a emoční zážitek spojený s poškozením tkáně. Bolest může mít formu psychickou i fyzickou.⁴⁸

Bolest fyzickou lze vymezit také jako subjektivní nepříjemný pocit, který doprovází porušení běžného chodu fyziologických procesů.⁴⁹

Bolest se může projevit jako akutní forma či forma chronická. Bolest fyzická je spojena se zásahem do integrity člověka, poškozením jeho tkáně. Do fyzické bolesti lze počítat i pocity závratě, nauzeu, nevolnost apod. Bolest psychická se může projevit i jako reakce na bolest fyzickou, nemusí tomu tak ale vždy být.⁵⁰

Bolestné představuje peněžitou náhradu, která má nahradit poškozenému bolest, kterou utrpěl v souvislosti s následkem jednání pachatele. Jestliže je poškozený v souvislosti s tímto ovlivněn i do budoucnosti, bere se v potaz ztížení společenského uplatnění, ke kterému se přihlédne a stanoví se výše, kterou má škůdce nahradit. Tato výše by měla kompenzovat vytrpěnou bolest a ztížení

---

⁴⁷ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

⁴⁸ NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel a ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8.

⁴⁹ TICHÝ, Luboš. Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy. *Právník*. 2020, č. 8.

⁵⁰ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

společenského uplatnění a může být určena podle zásad slušnosti. Bolestné je upraveno dle § 2958 OZ. Bolestným se kompenzuje bolest fyzická.⁵¹

Smyslem § 2958 OZ je nahrazení veškerého utrpení, které musel poškozený snášet kvůli tomu, že mu bylo ublíženo na zdraví. Dle Listiny základních práv a svobod, konkrétně čl. 7, který zajišťuje nedotknutelnost člověka, což znamená právo na zachování tělesné a duševní integrity se v rovině soukromého práva vymezila zásada o tom, že každý má právo na ochranu svého života a zdraví.⁵²

K § 2958 OZ vydal Nejvyšší soud Metodiku k odškodňování nemajetkových újem, která je upravena na základě principů, které byli prodiskutovány odborníky v oblasti práva a která vychází medicínského uspořádání zdravotních újem, pro soudy tato Metodika označuje pouze opěrný nástroj k realizaci vypočtení nemajetkové újmy dle zásad slušnosti. Metodika se skládá ze čtyř částí a je k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu. Do čtyř částí metodiky se řadí preambule, přehled bolesti, aktivity a participace a technická část, která zahrnuje tvorbu posudků. Přehled bolesti určuje bodové hodnocení přiřazené určitým poškozením. Určuje například, že ztráta zubu se vyčísluje hodnotou 20 bodů, těžký otřes mozku je ohodnocen 60 body a např. rána pyje 60 body. Dle Nejvyššího soudu: *„Hodnota bodu se odvozuje od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok/vznikla bolest. Tato průměrná mzda za rok 2013 činila 25.128,- Kč, tj. hodnota jednoho bodu činí 251,28 Kč, vznikla-li bolest v roce 2014.“*⁵³

Bolestné může být určeno na základě Metodiky, která má pro soudy doporučující charakter. V metodice jsou uspořádány části těla dle důležitosti, kdy každá část

---

⁵¹ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA Jiří, ZUKLÍNOVÁ Michaela a kolektiv. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN: 978-80-7552-187-3.

⁵² DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA Jiří, ZUKLÍNOVÁ Michaela a kolektiv. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN: 978-80-7552-187-3.

⁵³ *Metodika k náhradě za bolest a ztížení společenského uplatnění*. Online. Nejvyšší soud. 1.4.2019. Dostupné z:

https://nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9AC891830F38748DC12588390041FDA7/%24file/A%20-%20Preambule%202019.pdf [citováno 2024-01-15]

těla má přiřazený určitý počet bodů. I v případě bolestného jde o jednorázovou náhradu.⁵⁴

Jestliže je bolest trvalým následkem poškození zdraví, odškodňuje se jako náhrada za ztížení společenského uplatnění. Při ztížení společenského uplatnění je klíčové, jak poškozená osoba funguje dál ve svém běžném společenském životě, kdy jeho schopnost se realizovat je omezenější než tomu bylo před úrazem a je to tedy trvalý následek. Při určení, zda se jedná o ztížení společenského jednání, se bere v potaz, jak dosud poškozený vedl svůj život.⁵⁵

Možnosti seberealizace při ztížení společenského uplatnění jsou pro poškozeného dosti omezené, ať již v oblasti rodinné, kulturní, pracovní či jiné. Poškozený nemůže dál žít plnohodnotný život. U každého jednotlivého člověka může ublížení na zdraví, např. ztráta prstu, zapůsobit jinak na jeho dosavadní styl života. U pianisty bude mít ztráta prstu velký dopad a jeho kariéra bude ztracena a jinak zapůsobí na člověka, kterého v pracovním prostředí pouze omezí.⁵⁶

O ztížení společenského uplatnění se jedná i u nemoci z povolání. Zpravidla se tento nárok vyplácí jednorázově, nelze ovšem vyloučit, že při větších potížích se nemůže tato částka navýšit. Kdyby se poškozenému znatelně přitížilo z důvodu jednání škůdce, může poškozený usilovat o zvýšení této náhrady. I zde platí, že na každý případ je nutné se podívat individuálně. Na základě znaleckého posudku se určí, jak moc je poškozená strana postižena jednáním škůdce. Nemusí se jednat pouze o fyzické ztížení, roli zde hraje také psychika poškozeného.⁵⁷

---

⁵⁴ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

⁵⁵ NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel a ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8.

⁵⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁵⁷ *Kdy mám nárok na ztížení společenského uplatnění*. Online. Náhrady škod.cz. Dostupné z: <https://nahradyskod.cz/kdy-mam-narok-na-ztizeni-spolecenskeho-uplatneni/> [citováno 2024-01-19]

Ztížení společenského uplatnění se na rozdíl od bolestného nestanovuje v bodech, ale v procentech omezení životních příležitostí. Soud náhradu přizná na základě výše stanovené znalcem, ovšem může se od ní odchýlit a navýšit ji o maximálně dvojnásobek. Soudce nejprve vyhodnotí odůvodnění znaleckého posudku a nato částku přizpůsobí tak, aby vyhovovala zásadám slušnosti.⁵⁸

Procenta na škále 0 – 100 % hodnotí 9 okruhů včlenění osoby do společnosti, z každé jednotlivé oblasti se vypočítá vážený průměr. Kdyby zhodnocení dosahovalo 100 %, osoba by byla úplně vyřazena z běžného společenského fungování.⁵⁹

Omezení životních příležitostí se posuzuje na základě Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví od Světové zdravotnické organizace. Různá postižení jsou dělena dle fyzických struktur i funkcí a zhodnocuje jejich vliv na způsobilost člověk činit normální aktivity.⁶⁰

Dle OZ se zásady slušnosti spolu se „způsobem plně vyvažujícím vytrpěné bolesti“ prolínají. Zde platí pravidlo, že čím méně objektivních kritérií, dle kterých by šla újma posoudit je dostupných, tím více se přihlédnou k hledisku slušnosti. Slušnost v sobě pojímá toleranci k utrpení poškozeného, ohleduplnosti a přijetí eventuálního nadcenění výše náhrady, jelikož platí pravidlo: v pochybnostech ve prospěch.⁶¹

Někteří jedinci mohou být ke vzniku újmy náchylnější. Na pohled nemusí být tato náchylnost rozpoznatelná. Náchylnější lidé mohou trpět např. psychickou labilitou či onemocněním kvůli kterému mají zesláblé orgány. Tito lidé ovšem nemůžou být nijak znevýhodněni kvůli svým predispozicím, jelikož platí pravidlo, že ten, kdo způsobí ublížení na zdraví oslablému jedinci, nemá právo na to, aby

---

⁵⁸ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

⁵⁹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁶⁰ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁶¹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

s ním nebylo zacházeno stejně jako kdyby se jednalo o jedince zdravého. Škůdce odpovídá za úplný následek jeho jednání.⁶²

V případě soudem uznaného nároku na bolestné a ztížení společenského uplatnění, přechází právo dále na dědice, jestliže poškozený zemře a stává se součástí pozůstalosti. Jde o výjimku z § 2009 OZ, jelikož kdyby toto neplatilo, byla by pro škůdce smrt poškozeného výhodnější a mohl by tedy úmyslně prodlužovat řízení o nároku. Jinak je tomu v případě, kdy poškozený neuplatnil svoje právo na náhradu za života. Převod práva na náhradu nemajetková újmy na zdraví se neuplatňuje.⁶³

Dále jsou mezi faktory, které ovlivňují výši náhrady za bolest i faktory přímé, které se týkají samotné újmy a faktory nepřímé. Faktory přímé jsou rozdílem mezi stavem, ve kterém byl poškozený před jednáním škůdce a stavem, který nastal po něm. Faktory přímé se vztahují k samotné újmě a popisují samotnou míru poškození. Faktory nepřímé nesouvisí s následky protiprávního jednání škůdce, ale zrcadlí dopad nemajetkové újmy do osobní a dalších oblastí poškozeného i škůdce. Dále existují i faktory obecně nepřímé, které reflektují význam újmy ve společnosti.⁶⁴

„Jednotlivé faktory ve svém souhrnu představují jakýsi flexibilní systém. Jejich používání a význam (váha) respektují základní pravidlo (princip) pro stanovení výše náhrady, podle něhož rozsah náhrady závisí na významu dotčeného statku, míře jeho porušení a délce a stupni jeho následků, princip komplexního hodnocení, druh újmy a konečně i okolnosti konkrétního případu.“ (Tichý, 2020)

Faktorům se přikládá různá míra důležitosti, tato míra se zakládá na dvou pravidlech, jimiž je zásada, že faktory přímé mají nejzásadnější význam, a jestliže na jejich základě nelze újmu ocenit, nelze využít ani kategorii faktorů nepřímých. Dalším pravidlem je, že se faktory navzájem nevylučují, jejich sumarizace může být pouze následkem zvyšování částky nemajetkové újmy.

---

⁶² HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁶³ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef, BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

⁶⁴ TICHÝ, Luboš. Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy. *Právník*. 2020, č. 8.

Avšak platí zde výjimka v případě, že poškozený nese spoluodpovědnost za vznik újmy.

Přímé faktory

Přímé faktory se hodnotí na základě Metodiky Nejvyššího soudu, který navazuje na dřívější zrušenou „bodovou vyhlášku“.

Přímé osobní faktory

„Nerozhodná je okolnost, zda škůdce nebo poškozený byl pojištěn za škodu či odpovědnost za škodu. Z toho logicky vyplývá, že nerozhodují ani okolnosti, za kterých strany nebyly či nemohly být pojištěny. Zmařenou šanci na uzdravení nelze pokládat za nemajetkovou újmu.“ (Tichý, 2020)

Nepřímé faktory

Na výši náhrady působí tzv. z vnějšku. Do kategorie faktorů nepřímých zasahují i okolnosti škodlivé události.⁶⁵

Osobní faktory

Významnou roli zde hraje životní úroveň a majetkové poměry poškozeného.⁶⁶

Vnější faktory

Řadí se sem tzv. okolnosti hodné zvláštního zřetele dle § 2957 a jsou to okolnosti, které škůdci přitěžují při stanovení výše náhrady.⁶⁷

Nepřímé obecné faktory

Jsou významným, ale nepřímým faktorem a představují veřejné mínění, právní vědomí, zvyklosti.

„Veřejné mínění odráží právní vědomí, jakožto reflexi některých základních společenských a právních hodnot, jakými jsou právě přirozená práva. Jejich význam je do jisté míry úměrný významu postavení jednotlivce ve společnosti.“

---

⁶⁵ TICHÝ, Luboš. Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy. Právník. 2020, č. 8.

⁶⁶ TICHÝ, Luboš. Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy. Právník. 2020, č. 8.

⁶⁷ TICHÝ, Luboš. Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy. Právník. 2020, č. 8.

Platí proto určitá souvislost mezi např. hodnotou lidského života a svobodnou, na demokratickém systému založenou společností.“ (Tichý, 2020)

3.2 Náhrada za duševní útrapy osobě blízké

Úprava náhrady je vyjádřena v § 2959 OZ.

Duševní útrapy nebo také bolest psychická se většinou projevuje jako úzkost, strach, pocit beznaděje, nespavost, deprese apod. Psychická újma se považuje za něco dočasného oproti psychickému onemocnění. Projevy psychické bolesti navenek jsou různé, člověk uvnitř cítí subjektivní trýznivé pocity a navenek se toto může projevit pláčem či koktáním.⁶⁸

Jestliže duševní útrapy přejdou v psychické onemocnění, nejedná se o tuto náhradu, ale je již nutné imateriální újmu řešit dle jiných pravidel (§ 2910 OZ) jako vlastní ublížení na zdraví. Vyřadit újmu, která vznikla sekundární oběti, až jako následek vzniklé újmy přímo poškozeného se neuplatňuje. Příčinná souvislost u tohoto existuje a nelze ji vyloučit, jelikož následek u prvotního poškozeného vznikl jednáním škůdce a tento následek posléze vyvodil následek u sekundární oběti. Škůdce by měl předpokládat, že jeho jednáním vznikne újma i další osobě.⁶⁹

Náhrada za duševní útrapy se hradí osobám blízkým. Tato náhrada souvisí s právem na soukromý život člověka, jedná se o tzv. postmortální ochranu.⁷⁰

Co se týče usmrcení osoby blízké, náleží zde nárok na náhradu osobě nepřímo poškozené, jelikož se zde počítá s tím, že osoba blízká má pocit frustrace a smutku. Nárok nepředstavuje náhradu za život poškozeného, nedá se tedy hovořit o posouzení hodnoty života.⁷¹

---

⁶⁸ TICHÝ, Luboš. Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy. *Právník*. 2020, č. 8.

⁶⁹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁷⁰ NEDBÁLEK, Karel (2018). *Újma, škoda v ČR a SR: Praktický nástin výpočtu: monografie*. Slušovice: Miroslav Tomšů – Nakladatelství Monument, 2018. ISBN: 978-80-88143-14-7.

⁷¹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

Osoba blízká je definována v § 22 OZ, dle kterého se o osobu blízkou jedná v případě, že je to příbuzný v pokolení přímém, manžel či partner v registrovaném partnerství a dále pak osoby, které jsou si navzájem blízké tak, že by druhá pocítovala újmu způsobenou první jako svou vlastní, dále jsou za osoby blízké považováni i ty, které spolu trvale žijí.

Osoba blízká je považována za sekundární oběť a jejich újma je nazývána odvozenou či reflexní. Soud při posuzování nároku zjišťuje sílu citového pouta existujícího mezi obětí a osobou blízkou. Zkoumá se frekventovanost vzájemných kontaktů, harmonie vztahu, vztah náklonnosti. Existuje zde rovnice, u které platí, že čím vyšší citové pouto existovalo, tím vyšší je náhrada imateriální újmy. Vysoké citové pouto může znamenat např. vztah mezi matkou a jejím jediným dítětem. Vyšší náhrada se týká i osob, které jsou přítomny incidentu či v blízké časové době po ni a dále pak při identifikaci mrtvoly osoby blízké či exhumaci.⁷²

3.3 Náklady spojené s péčí o zdraví

Patří sem náklady, které vzniknou v souvislosti s péčí o zdraví poškozeného. Jsou zde zahrnuty i náklady na domácnost poškozeného, které uhradí škůdce tomu, kdo je vynaložil. Tyto náklady jsou upraveny § 2960 OZ.

Náklady zahrnují náklady na péči o zdraví poškozeného neboli náklady spojené s léčením, náklady na jeho osobu a domácnost poškozeného. Právo na jejich náhradu nastává v okamžiku jejich vynaložení. Vyplácí se jednorázově, zpětně po jejich vzniku a nemohou být vypláceny ve formě renty. Nová právní úprava však umožňuje soudu nařídít škůdci, aby vyplatil jakousi zálohu na úhradu těchto nákladů. Soud posuzuje účelnost vynaložených nákladů, která se odlišuje od nezbytnosti. Nezbytností není úhrada nákladů spojených s cestou za lékařem,

---

⁷² HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

když je jiný lékař blíže. Vynaložené náklady se hradí osobě, která je vynaložila bez ohledu na vztah k poškozenému.⁷³

Náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného

Spadají sem náklady, které jsou určeny k nápravě zdraví nebo ke zlepšení jeho zdravotního stavu a to bez ohledu na to, zda ke zlepšení stavu nakonec fakticky došlo. Tyto náklady jsou připsány škůdci v případě, že nejsou kryty zdravotní pojišťovnou. Zdravotní pojišťovna je kryta vůči škůdci pomocí § 55 zákona č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění, který uvádí, že zdravotní pojišťovna má právo na náhradu těch nákladů, které byly vynaloženy kvůli následku jednání škůdce vůči poškozenému pojištěnci. V tomto případě důkazní břemeno leží na pojišťovně. Náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného mohou zahrnovat náklady na léky, rehabilitace, převoz poškozeného do nemocnice apod. Lze sem zařadit i péči o poškozeného po ukončení jeho hospitalizace.⁷⁴

Náklady spojené s péčí o osobu poškozeného a jeho domácnost

Nejsou přesně upraveny občanským zákoníkem. Často tyto náklady souvisejí s náklady s péčí o zdraví poškozeného. Dále sem patří nákupy potravin pro poškozeného, uklizení domácnosti, ale i např. starost o potomky. Pro posouzení výše nákladů, které nejsou přesně vyčísleny, je nutné určit, jak se osoby (většinou příbuzní poškozeného) staraly o poškozeného a jeho domácnost před incidentem a jak se chovají po něm. Soud může vycházet při určování výše náhrady z vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.⁷⁵

---

⁷³ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁷⁴ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁷⁵ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

Náklady zahrnují i pomůcky, které pomohou poškozenému k návratu do společnosti a díky kterým dosáhne, co nejvyšší samostatnosti.⁷⁶

3.4 Náklady pohřbu

O nákladech pohřbu hovoří ustanovení § 2961 OZ. Tento paragraf vymezuje, že škůdce musí nahradit pozůstalým, kteří vynaložili náklady na pohřeb ve výši, která nebyla kryta veřejnou dávkou dle jiného právního předpisu, přičemž se na každý individuální případ přihlíží samostatně.

Mezi tyto náklady se zařazují výdaje vynaložené pohřebnímu ústavu, kam se započítává i poplatek za přítomnost duchovního při pohřbu, hřbitovní poplatky, dále to jsou náklady na vytvoření pomníku a upravení hrobu. Nejbližším členům rodiny a příslušníkům, se kterými zemřelý sdílel domácnost, se hradí cestovné na pohřeb a vynaložené náklady na smuteční šatstvo. Dle místních zvyklostí je možné přiznat i náklady na přiměřenou smuteční hostinu.⁷⁷

Náklady se hradí tomu, kdo je vynaložil bez ohledu na vztah k poškozenému. Vyčíslení nákladů je na osobě, která je vynaložila, soud poté určí, zda je požadavek oprávněný. Jejich výše se odvíjí od zásady přiměřenosti, např. jestliže byl poškozený pobožný a je zapotřebí pohřbívací rituál, je to bráno za přiměřené. Pohřebné je uvedeno v § 47 a § 48 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, kde je upraveno, že pohřebné je jednorázová částka ve výši 5000 Kč a nárok na ni má ten, kdo vypravil pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo rodiči nezaopatřeného dítěte nebo plodu po přerušení těhotenství. Jestliže nárok vznikne více osobám, vyplatí se první osobě, která o něj zažádá. Nárok na pohřebné vzniká dnem pohřbu.⁷⁸

---

⁷⁶ Účelnost nákladů spojených s péčí o zdraví poškozeného. Online. Profiprávo. 5.10.2020. Dostupné z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=55&id_article=262520&csum=ee376087 [citováno 2024-01-20]

⁷⁷ NEDBÁLEK, Karel (2018). *Újma, škoda v ČR a SR: Praktický nástin výpočtu: monografie*. Slušovice: Miroslav Tomšů – Nakladatelství Monument, 2018. ISBN: 978-80-88143-14-7.

⁷⁸ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

3.5 Ztráta na výdělků a ušlý zisk

3.5.1 Ztráta na výdělků po dobu pracovní neschopnosti

Tento nárok je dílčím subjektivním majetkovým právem a je upraven v § 2962 OZ. Pracovní neschopnost je upravena v § 55 zákona č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění. Záměrem náhrady je vynahrazení snížení příjmu poškozeného. Do ztráty na výdělků přísluší i ztráta na honoráři, kdy se v tomto případě jedná o speciální případ ušlého zisku. Pracovní neschopnost nařizuje ošetřující lékař dle § 57 zákona č. 187/2006 Sb. NemPoj. Jestliže je poškozený uznán práce neschopným kvůli ublížení na zdraví vzniká mu tento nárok a zároveň mu tento nárok zaniká skončením pracovní neschopnosti dle § 59 NemPoj.⁷⁹

Náhrada na ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti se vypočítává jako rozdíl mezi průměrným výdělkem poškozeného za běžných okolností před vzniklou újmou a náhradou částky, která mu byla vyplacena kvůli úrazu či nemoci dle jiného právního předpisu, především nemocenské dávky.⁸⁰

Průměrný výdělek je u zaměstnance hrubá mzda či plat pobíraný v rozhodujícím období. Rozhodným obdobím je zpravidla předchozí kalendářní čtvrtletí. U OSVČ je rozhodující daňové přiznání, peněžní deník neboli deník příjmů a výdajů, který je přehlednější a dále se také přihlíží i k opakujícím se obchodním příležitostem, které mohly nastat, ale poškozený o ně vzhledem k újmě přišel.⁸¹

Tento nárok se vyplácí za normálních okolností formou důchodu, soud však může rozhodnout o odbytném nebo se náhrada může vyplácet jako narovnání po tom, co se poškozený dohodne se škůdcem o jednorázové platbě.⁸²

⁷⁹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁸⁰ NEDBÁLEK, Karel (2018). *Újma, škoda v ČR a SR: Praktický nástin výpočtu: monografie*. Slušovice: Miroslav Tomšů – Nakladatelství Monument, 2018. ISBN: 978-80-88143-14-7.

⁸¹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁸² HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

3.5.2 Náhrada za ztrátu na výdělků v případě žáka nebo studenta

Cílem je ochránit poškozené, kterým bylo znemožněno či omezeno začlenění do produktivního života. Poškozenými jsou žáci a studenti, kteří se teprve připravují na svůj budoucí pracovní život. Právo na náhradu vzniká okamžikem skončení jejich školní docházky, za den skončení je vždy považováno datum 30. června. Výše náhrady se odvodí od oboru, ve kterém by za normálních okolností poškozený pracoval po ukončení školní docházky, a na který se připravoval studiem.⁸³

3.5.3 Peněžitý důchod po skončení pracovní neschopnosti, případně při invaliditě

Nárok je upraven v § 2963 OZ.

Cílem je nahradit poškozenému to, co si vydělával před incidentem, kdy mu bylo ublíženo na zdraví a výdělkem, který si vydělává po incidentu po skončení pracovní neschopnosti. Snížení schopnosti vydělávat stejný výdělek je imateriální újma a nepočítá se mezi újmu materiální, jelikož výdělečná schopnost nemá žádnou peněžitou hodnotu. Počátek nároku na náhradu se počítá ode dne, kdy se snížil výdělek poškozenému. Je jím obvykle den, jímž je ukončena pracovní neschopnost dle § 59 NemPoj nebo počátek začíná běžet také dnem, kdy byl přiznán invalidní důchod. Jestliže se poškozenému přizná starobní důchod, nárok na tuto náhradu zaniká, vzniká ovšem nárok na náhradu na ztrátu na důchodu dle § 2964 OZ.⁸⁴

Po ukončení pracovní neschopnosti musí škůdce zaplatit poškozenému rozdíl mezi příjmem, který pobíral poškozený před vznikem újmy a příjmem získávaným po skončení pracovní neschopnosti, kam se započítává i případný invalidní důchod. Při výpočtu výše důchodu se přihlíží i k dalším okolnostem,

---

⁸³ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁸⁴ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

jakožto např. k dlouhodobému zvýšení potřeb poškozeného v souvislosti s ublížením na zdraví.⁸⁵

V případě, že je poškozený nezaměstnaný a není možné porovnat výdělek před a po negativní události, přichází v úvahu přiznat náhradu v plné výši předchozího průměrného výdělku získávaného před incidentem po odečtení přiznaných dávek od úřadu práce. Nepříznivá situace na trhu práce a nemožnost uplatnění poškozeného, ale není v příčinné souvislosti s jednáním poškozeného a proto se takto výše nároku nezaměstnaného poškozeného vypočítat nemůže. Náhrada se vypočítá z pravděpodobného výdělku, který by poškozený mohl mít s ohledem na jeho schopnosti a kvalifikaci. Tento nárok se vyplácí formou peněžitého důchodu, ale i zde je možné, že soud přizná poškozenému odbytné či se dohodne sám poškozený se škůdcem.⁸⁶

3.5.4 Peněžitý důchod za vynaložení zvýšené námahy na dosažení výdělku

Nový občanský zákoník v § 2963 také zmiňuje zvýšení potřeb poškozeného, kterými např. může být dodržování upravené stravy kvůli ublížení na zdraví, nárok se v tomto případě přiměřeně zvýší. Tento paragraf také zmiňuje náhradu při dosahování výdělku s vyšším úsilím. Vyšší úsilí se zhodnocuje v lékařském posudku.⁸⁷

Důsledkem jednání škůdce musí poškozený vynaložit zvýšenou námahu či větší úsilí k dosažení jeho výdělku. Tento nárok se valorizuje v důsledku zvyšování příjmu v daném odvětví, také se sem započítává předpokládaný růst výdělku poškozeného dle rozumného očekávání.⁸⁸

---

⁸⁵ NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel a ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8.

⁸⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁸⁷ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁸⁸ NEDBÁLEK, Karel (2018). *Újma, škoda v ČR a SR: Praktický nástin výpočtu: monografie*. Slušovice: Miroslav Tomšů – Nakladatelství Monument, 2018. ISBN: 978-80-88143-14-7.

3.5.5 Náhrada na ztrátu na důchodu

Tento nárok je podmíněn tím, že poškozený dostával před přiznáním důchodu náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, kdy v důsledku snížení důchodu, který se vypočítával z rozhodného období, kdy náhradu pobíral, byl vypočítán nižší, než jaký by byl vypočítán za běžných okolností. Nárok vzniká dnem po dni skončení nároku na náhradu ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti. Náhrada je ve většině případů vyplácena formou opětovných peněžitých plnění. Soud může i v tomto případě rozhodnout o odbytném nebo se škůdce a poškozený mohou domluvit mezi sebou o jednorázovém vyplacení.⁸⁹

Zde se náhrada vypočítává jako rozdíl mezi důchodem, na který poškozenému vzniklo právo a důchodem, který mu byl vyplácen v období stanoveném pro výpočet vyměření důchodu, a do něhož se započítávala náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti.⁹⁰

3.5.6 Ušlý zisk

Ušlý zisk lze chápat jako očekávaný zisk, který by za skutečnosti, že by nevznikla újma, vznikl. V takovém případě je nutné dokázat, že způsobená újma ovlivnila vznik tohoto zisku, jelikož pouhá hypotetická eventualita není pokládána za škodu. Za vzniklou škodu je třeba považovat to, co odpovídá obvyklému průběhu událostí. Ušlý zisk musí být konkretizován, ačkoliv vždy se bude jednat o určitý stupeň pravděpodobnosti.⁹¹

---

⁸⁹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁹⁰ NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel a ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8.

⁹¹ SEDLÁČEK, Miroslav, Tomáš STŘELEČEK a kolektiv. *Povinnost a odpovědnost v civilním právu hmotném a procesním: Speciální problémy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7676-244-2.

3.5.7 Náhrada na bezplatně poskytované práce

Náhrada se vztahuje na tzv. sekundární oběti, které jsou nepřímo poškozeni jednáním škůdce a jejich nárok je odvozený či někdy nazývaný jako reflexní. Tento nárok ve starém občanském zákoníku chyběl, ale nový na něj pamatuje. Je zcela oprávněný, jelikož těmto osobám poškozený dříve poskytoval práce bez úplaty a bez pomoci poškozeného si musí zajistit jinou pomoc, na kterou musí vynaložit určité finanční prostředky. Právo vzniká dnem, kdy poškozený přestal práci vykonávat. Do této skupiny patří např. i rodič, který se staral o domácnost, ale již se dál starat nemůže, poškozeným se stává dítě a partner. Při stanovení výše nároku se posuzuje tržní hodnota této bezúplatné práce. Náhrada je vyplácena především formou důchodu, ale může být vyplácena i jako odbytné či narovnání.⁹²

3.5.8 Náhrada nákladů na výživu pozůstalým

Nárok je upraven v § 2966 OZ. I tento nárok mají pozůstalí, kterým poškozený hradil nebo byl povinen poskytovat výživné. Tento nárok vzniká v případě usmrcení vyživovatele. Výživa může mít podobu finanční, ale může být i v podobě poskytování bydlení vyživovaným. Nárok si klade za cíl zajistit pozůstalým stejné životní podmínky, které měli pozůstalí v době života usmrceného. Kdo všechno jsou osoby pozůstalé, občanský zákoník nevymezuje. Zpravidla to jsou rodiče, děti, manžel a jiní příbuzní, kterých se smrt vyživovatele týká nejen sociálně ale i ekonomicky. Nárok se posuzuje dle toho, zda byl usmrcený povinen výživu poskytovat v době své smrti, jestliže by se jednalo o výživu, kterou by usmrcený musel vzhledem k povaze hradit v budoucnu, tento nárok nevznikne.⁹³

V případě usmrcení vzniká nárok na zvláštní peněžité dávky, které škůdce musí vyplatit, jestliže usmrcený ke dni svého úmrtí poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu. Výše se vypočítává jako rozdíl mezi dávkami důchodového

---

⁹² HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁹³ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

zabezpečení, které jsou upraveny zákonem č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění (zejména vdovský, vdovecký a sirotčí důchod) a očekávaným plněním, které by usmrcený mohl pozůstalým poskytovat. Zvláštností je, že tuto dávku je možné přiznat i osobě, které poškozený vyživoval, přestože k tomu nebyl ze zákona povinen.⁹⁴

Při výpočtu náhrady se přihlédne k průměrnému výdělků zemřelého, kdy tento výdělek je zjišťován dle § 351 zákona č. 262/2006 Sb., a nebo se vychází z daňového přiznání zemřelého. Počítá se s čistým průměrným výdělkem, jelikož výdělek zemřelého nejprve podlehl dani a až posléze z něj poskytoval výživu.⁹⁵

Usmrcená osoba mohla např. na základě smlouvy výživné poskytovat jiné osobě, aniž by k tomu byla povinna. Tato osoba nemusela mít se zemřelým žádný příbuzenský vztah a nemuseli sdílet ani společnou domácnost, může se jednat o partnera či partnerku zemřelého, mezi kterými nebylo uzavřeno manželství. Zde se výživa poskytuje na základě hlediska slušnosti, kdy soud zváží, do jaké míry pozůstalého ovlivňuje smrt zemřelého ekonomicky a přitom přihlédne i k postavení škůdce.⁹⁶

Výpočet náhrady nákladů na výživu je uveden v § 2967 OZ. Výši je možné dodatečně upravit dle toho, jak klesají či se zvyšují potřeby vyživovaného, rozhodne se tedy o změně vydaného pravomocného rozsudku odsuzujícího k plnění v budoucnu splatných dávek z titulu náhrady na výživu pozůstalých. Výše náhrady má svůj limit. Kompletní výše náhrady pro všechny, kdo na ní mají nárok, nemůže převýšit výši příjmu zemřelého. Druhý odstavec v § 2967 OZ uvádí, že u náhrady se přihlédne k tomu, jak dlouho by zemřelý patrně žil (dle úmrtnostních tabulek a s ohledem na jeho zdravotní stav). Toto je nové ustanovení. Stejně tak se bere v potaz, jak dlouho by zemřelý pravděpodobně

---

⁹⁴ NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel a ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8.

⁹⁵ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁹⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

poskytoval vyživovací povinnost a kdy by došlo k jejímu zániku, např. u dítěte, které již bude samostatné a bude schopné se živit samo.⁹⁷

Podrobné úmrtnostní tabulky

Období: 2022

Území: Česká republika

Muž

Věk (roky)	Počet zemřelých (Dx)	Počet obyvatel (Px)	Míra úmrtnosti (mx)	Pravoúhelníková podobnost úmrtí (qx)	Tabulkový počet dožívajících (bx) ¹	Tabulkový počet zemřelých (dx)	Tabulkový počet žijících (Lx)	Pomocný ukazatel (Tx)	Naděje dožití (ex) ¹
0	124	54709	0,002267	0,002262	100000	226	99817	7614838	76,15
1	10	57669	0,000213	0,000213	99774	21	99763	7515021	75,32
2	8	57590	0,000113	0,000113	99752	11	99741	7415258	74,34
3	10	58896	0,000109	0,000109	99741	11	99736	7315511	73,34
4	2	59771	0,000095	0,000095	99730	10	99726	7215776	72,35
5	4	60078	0,000079	0,000078	99721	8	99717	7116050	71,36
6	5	59516	0,000069	0,000069	99713	7	99710	7016333	70,37
7	2	58796	0,000067	0,000067	99706	7	99703	6916623	69,37
8	8	57970	0,000071	0,000071	99699	7	99696	6816921	68,37
9	4	57662	0,000075	0,000075	99692	8	99689	6717225	67,38
10	5	58171	0,000081	0,000081	99685	8	99681	6617536	66,38
11	4	60257	0,000090	0,000090	99677	9	99672	6517855	65,39
12	7	62369	0,000105	0,000105	99668	10	99663	6418183	64,40
13	6	62893	0,000129	0,000129	99657	13	99651	6318520	63,40
14	10	62102	0,000166	0,000166	99645	17	99636	6218869	62,41
15	13	58964	0,000219	0,000219	99628	22	99617	6119233	61,42
16	14	56167	0,000289	0,000289	99606	29	99592	6019616	60,43
17	15	54805	0,000376	0,000376	99577	37	99559	5920024	59,45
18	33	53424	0,000469	0,000469	99540	47	99517	5820466	58,47
19	35	51365	0,000560	0,000559	99493	56	99465	5720949	57,50
20	28	50907	0,000636	0,000636	99438	63	99406	5621484	56,53
21	37	50642	0,000689	0,000689	99374	68	99340	5522078	55,57
22	34	50296	0,000719	0,000718	99306	71	99270	5422737	54,61
23	38	50163	0,000729	0,000729	99235	72	99198	5323467	53,65
24	43	51119	0,000728	0,000728	99162	72	99126	5224269	52,68
25	38	51641	0,000724	0,000723	99090	72	99054	5125142	51,72
26	36	53645	0,000724	0,000723	99018	72	98983	5026088	50,76
27	44	58151	0,000734	0,000734	98947	73	98910	4927106	49,80
28	36	64386	0,000758	0,000757	98874	75	98837	4828195	48,83
29	49	68427	0,000799	0,000799	98799	79	98760	4729358	47,87
30	62	70718	0,000856	0,000856	98720	85	98678	4630599	46,91
31	73	72680	0,000925	0,000924	98636	91	98590	4531920	45,95
32	80	72137	0,000998	0,000998	98545	98	98495	4433330	44,99
33	79	72552	0,001074	0,001073	98446	106	98394	4334835	44,03
34	88	73384	0,001152	0,001151	98341	113	98284	4236441	43,08
35	73	73706	0,001233	0,001232	98228	121	98167	4138157	42,13
36	102	74780	0,001316	0,001315	98107	129	98042	4039990	41,18
37	115	75553	0,001400	0,001399	97978	137	97909	3941948	40,23
38	124	75669	0,001486	0,001485	97840	145	97768	3844039	39,29
39	117	76296	0,001579	0,001577	97695	154	97618	3746271	38,35
40	119	77206	0,001682	0,001680	97541	164	97459	3648653	37,41
41	127	79840	0,001801	0,001799	97377	175	97290	3551194	36,47
42	189	86129	0,001938	0,001936	97202	188	97108	3453904	35,53
43	196	91333	0,002095	0,002093	97014	203	96912	3356797	34,60
44	202	93129	0,002276	0,002274	96811	220	96701	3259884	33,67
45	240	94851	0,002488	0,002485	96591	240	96471	3163184	32,75
46	260	95735	0,002737	0,002733	96351	263	96219	3066713	31,83
47	285	97886	0,003028	0,003024	96087	291	95942	2970494	30,91
48	316	95425	0,003364	0,003358	95797	322	95636	2874552	30,01
49	345	87816	0,003745	0,003738	95475	357	95297	2778916	29,11
50	330	80708	0,004171	0,004162	95118	396	94920	2683619	28,21
51	352	78567	0,004637	0,004626	94722	438	94503	2588699	27,33
52	399	73196	0,005138	0,005125	94284	483	94042	2494196	26,45
53	388	69713	0,005674	0,005658	93801	531	93536	2400153	25,59
54	421	67626	0,006251	0,006231	93270	581	92989	2306618	24,73
55	472	67733	0,006874	0,006850	92689	635	92371	2213638	23,88
56	537	68897	0,007559	0,007531	92054	693	91707	2121267	23,04
57	570	71209	0,008329	0,008294	91361	758	90982	2029560	22,21
58	633	70834	0,009205	0,009163	90603	830	90188	1938578	21,40
59	675	65249	0,010204	0,010152	89773	911	89317	1848390	20,59
60	686	60526	0,011341	0,011277	88861	1002	88360	1759073	19,80
61	753	58687	0,012625	0,012546	87859	1102	87308	1670712	19,02
62	747	56964	0,014057	0,013959	86757	1211	86152	1583404	18,25

⁹⁷ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

63	954	57680	0,015626	0,015505	85546	1326	84883	1497253	17,50
64	1054	60722	0,017327	0,017178	84220	1447	83496	1412370	16,77
65	1202	62665	0,019157	0,018975	82773	1571	81988	1328873	16,05
66	1340	62631	0,021113	0,020892	81202	1697	80354	1246886	15,36
67	1429	61636	0,023208	0,022941	79506	1824	78594	1166532	14,67
68	1509	60705	0,025468	0,025148	77682	1954	76705	1087938	14,01
69	1611	59911	0,027926	0,027542	75728	2086	74685	1011233	13,35
70	1848	58511	0,030581	0,030121	73643	2218	72533	936547	12,72
71	1995	56249	0,033412	0,032863	71424	2347	70251	864014	12,10
72	1875	53300	0,036409	0,035758	69077	2470	67842	793763	11,49
73	2031	51727	0,039651	0,038880	66607	2590	65312	725921	10,90
74	2210	51421	0,043265	0,042349	64017	2711	62662	660609	10,32
75	2333	48855	0,047380	0,046283	61306	2837	59888	597947	9,75
76	2054	40715	0,052045	0,050725	58469	2966	56986	538059	9,20
77	1960	35057	0,057296	0,055700	55503	3092	53957	481073	8,67
78	2258	33506	0,063165	0,061231	52412	3209	50807	427116	8,15
79	2029	29294	0,069687	0,067341	49202	3313	47546	376309	7,65
80	1962	25095	0,076894	0,074047	45889	3398	44190	328764	7,16
81	1873	22584	0,084915	0,081457	42491	3461	40760	284574	6,70
82	1832	19263	0,094163	0,089929	39030	3510	37275	243813	6,25
83	1598	15799	0,104952	0,099719	35520	3542	33749	206538	5,81
84	1493	13429	0,117427	0,110915	31978	3547	30205	172789	5,40
85	1550	11387	0,131600	0,123475	28431	3511	26676	142585	5,02
86	1480	9841	0,147458	0,137332	24921	3422	23209	115909	4,65
87	1403	8428	0,164977	0,152405	21498	3276	19860	92699	4,31
88	1349	7130	0,184111	0,168591	18222	3072	16686	72839	4,00
89	1252	5975	0,204788	0,185767	15150	2814	13743	56154	3,71
90	1125	4889	0,226919	0,203797	12335	2514	11078	42411	3,44
91	991	3806	0,250324	0,222478	9821	2185	8729	31333	3,19
92	801	2776	0,276524	0,242935	7636	1855	6709	22604	2,96
93	688	1904	0,304546	0,264300	5781	1528	5017	15895	2,75
94	482	1289	0,334283	0,286411	4253	1218	3644	10878	2,56
95	349	861	0,365575	0,309079	3035	938	2566	7234	2,38
96	217	549	0,398218	0,332095	2097	696	1749	4667	2,23
97	165	312	0,431956	0,355234	1401	498	1152	2919	2,08
98	100	186	0,466499	0,378268	903	342	732	1767	1,96
99	70	102	0,501524	0,400975	561	225	449	1035	1,84
100	40	52	0,536690	0,423142	336	142	265	586	1,74
101	18	26	0,571649	0,444578	194	86	151	320	1,65
102	13	17	0,606065	0,465119	108	50	83	170	1,57
103	2	5	0,639618	0,484629	58	28	44	87	1,51
104	2	1	0,672023	0,503007	30	15	22	43	1,46
105	-	-	0,703037	1,000000	15	15	21	21	1,42

Kód: DEMD003=CR/7

¹ Údaj je vyjádřen pro osobu v přesném věku,

Značky použité v tabulkách

- ležatá čárka (pomlčka) na místě čísla značí, že se jedná o nevyškolenou osobu

. tečka na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý

x ležatý křížek (malé písmeno x) na místě čísla značí, že zápis není možný z logických důvodů

0 nula se používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky

i. d. individuální (důvěrný) údaj

Tabulka č. 1 – Podrobná úmrtnostní tabulka, Český statistický úřad

Na očekávané plnění je možné se podívat z více úhlů, při rozhodování se soudce může řídit tím, jaké výživné bylo přiznáno na základě soudního rozhodnutí nebo výši výživného posoudí pro každého pozůstalého zvlášť a přihledne také k tomu, jestli usmrcený zabezpečoval např. i osobní péči.⁹⁸

Mezi další nemajetkovou újmu může patřit např. situace, kdy se poškozený nemůže postarat o osobu blízkou, která je na něm, co se týče péče, závislá nebo

⁹⁸ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

jestliže poškozený nemůže strávit s osobami blízkými Vánoce, které se v České republice řadí ke svátkům, které se charakterizují rodinnou blízkostí.⁹⁹

Náhrada se poskytuje zejména peněžitým důchodem, ale i zde soud může rozhodnout o odbytném nebo narovnání.¹⁰⁰

3.6 Další nemajetková újma

Dle § 2958 OZ odčiní škůdce náhradu kompenzující způsobené bolesti a další nemajetkovou újmu. Oba nároky se dle zákonodárce považují za rovnocenné, jelikož jsou v paragrafu odděleny středníkem. Lze usoudit, že zákonodárce dosavadní upravení náhrady pouze z bolestného či ztížení společenského uplatnění považoval za nedostatečné. Dle tohoto paragrafu je také možné usuzovat, že bolestné a další nemajetková újma je od ztížení společenského uplatnění odlišná v tom, že je dočasná, jelikož ztížení společenského uplatnění je dle § 2958 OZ spojováno s podmínkou vzniku „*překážky lepší budoucnosti*“, je na místě tedy otázka, jaká újma je dočasného rázu při ublížení na zdraví a nejedná se přitom o bolest? Poškození vnímají jako další nemajetkovou újmu i zásah léčby do jejich běžného života, jelikož svůj dosavadní život nemohou žít tak, jak by ho za normálních podmínek žili tj. před úrazem, jelikož tento čas musejí např. setrvat v nemocnici. I jejich duševní zdraví tímto zásahem negativně trpí, jejich myšlenky se mohou utápět v pocitu ztráty dosavadního života a nevědomí v tom, jaký jejich život bude v budoucnosti. Do další nemajetkové újmy se tedy mohou zařadit tzv. dočasné následky. Trvalé následky jsou již řešeny následkem ztížení společenského uplatnění.¹⁰¹

---

⁹⁹ PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

¹⁰⁰ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁰¹ MALIŠ, Daniel. Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví? *Bulletin advokacie*. 2019, č. 3.

3.6.1 Dočasné následky

Dočasné následky spadají do objektivní kategorie. Mohou být stejně omezující jako trvalé následky a ve většině případů i v intenzivnější podobě. Dočasné následky lze rozdělit do tří kategorií, které jsou následující: ušlé prožívání dočasného života, prožívání nepříjemných či obtížných situací a ušlé prožívání nevšedních dní.¹⁰²

Ušlé prožívání života

Základním kamenem lidského života je běžné prožívání obyčejných dní a s ním spojené prožitky, jsou to např. vyprávění pohádek svým dětem, probouzení vedle životního partnera nebo to mohou být i situace pracovní např. schůzky s klienty apod. Kvůli ublížení na zdraví je poškozený v těchto každodenních běžných situacích omezen nejvíce. Poškozený má najednou jiný život a musí se přizpůsobit novým životním výzvám, jelikož je po dočasnou dobu zdravotně omezený a jeho běžný život se musí odsunout na odstavnu kolej.¹⁰³

Ušlé prožívání nevšedních dní

Prožitky nevšedních dní nejsou každodenní, jsou výjimečné a mohou se objevovat pouze jednou za rok. Pro někoho to může být dovolená či oslava narozenin apod. Ale jsou to i situace a prožitky, které se opakují ještě méně než jednou ročně, mezi tyto situace se řadí svatba přítele, promoce a další. Jestliže v důsledku jednání škůdce, poškozený o tyto prožitky přijde, je na místě aby mu škůdce tuto ztrátu nahradil. Poškozený sice bude moci i po uzdravení prožívat nevšední dny, ale ty, co již promarnil, zůstanou nenahrazené a již je nikdy nebude moci prožít znovu.¹⁰⁴

---

¹⁰² MALIŠ, Daniel. Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví? Bulletin advokacie. 2019, č. 3.

¹⁰³ MALIŠ, Daniel. Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví? Bulletin advokacie. 2019, č. 3.

¹⁰⁴ MALIŠ, Daniel. Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví? Bulletin advokacie. 2019, č. 3.

Prožívání nepříjemných či obtížných situací

Při prožívání nevšedních dní poškozený přichází o pozitivní prožitky a zde je tomu naopak, poškozený je nucen prožívat negativní události, které dále mohou ovlivňovat kvalitu jeho života. Jedná se např. o prožitky související s pobytem v nemocnici, kdy poškozený musí trávit noci s chrápajícím pacientem a nemá možnost se řádně vyspat. Pod tento pojem spadají všechny situace, kdy se poškozený cítí nedůstojně, nepříjemně či je závislý na cizí pomoci a to i např. při domácí léčbě. Lze sem zařadit i situace, kdy je poškozený vystaven nepříjemným vyšetřením např. kolonoskopii.¹⁰⁵

3.6.2 Duševní strádání

Duševní strádání je subjektivní kategorií a představují negativní emoční stavy. Emoce k lidskému životu patří. Negativní emoční stavy zahrnují emoce i pocity, které mezi sebou nemají přesně vyhraněnou hranici a lze je rozdělit do dvou kategorií, jimiž jsou negativně emoční stavy spojené s vnímáním ublížení na zdraví jako takového a negativně emoční stavy spojené s vnímáním dočasných následků.¹⁰⁶

Negativně emoční stavy spojené s vnímáním ublížení na zdraví jako takového

Mezi tyto stavy se řadí emoce, které nejsou spjaty s bolestmi a nejsou jimi ani jinak vyvolané. Jestliže by byly spojeny s bolestmi, jedná se o nárok ve formě bolestného. Tyto emoční stavy jsou spojeny s vznikem a existencí ublížení na zdraví. Poškozený může prožívat tzv. psychický šok, který utrpí v souvislosti se vznikem nové situace, který může mít podobu pocitu bezmoci či zranitelnosti. Tyto stavy nemusí vzniknout pouze na počátku situace poškozeného, ale mohou se rozvinout i následně, a nebo se mohou i opakovat, např. při zhoršení zdravotního stavu jedince či při nutnosti dalších léčebných zásahů, nejvíce se objevují při zlepšení zdravotního stavu, který se následně opět zhorší. Příkladem může být těhotná žena, která uklouzne na zledovatělé ploše a více než bolest

---

¹⁰⁵ MALIŠ, Daniel. Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví? Bulletin advokacie. 2019, č. 3.

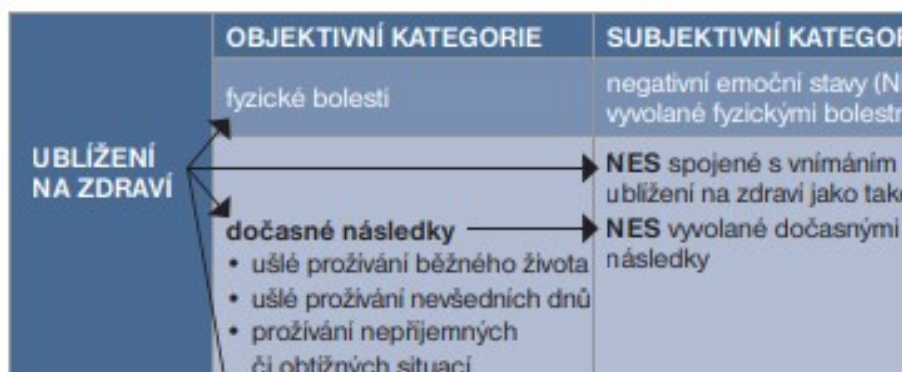
¹⁰⁶ MALIŠ, Daniel. Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví? Bulletin advokacie. 2019, č. 3.

spjatou se zraněním, ji bude zužovat pocit strachu o dosud nenarozené dítě. Negativní emoce a pocity nejsou v příčinné souvislosti s fyzickou bolestí, ale s pocitem, který je spjat se samotným ublížením na zdraví.¹⁰⁷

Negativně emoční stavy spojené s vnímáním dočasných následků

Tyto negativní emoční stavy mají širší dosah než stavy spojené s ublížením na zdraví jako takovým. Mohou mít podobu naštvanosti, smutku, lítosti nebo stesku po blízkých osobách při pobytu v nemocnici. Emoční stavy, ale mohou doprovázet i člověka při domácí léčbě, jestliže si jedinec uvědomuje, o jaké prožitky přichází mezitím, co je nucen trávit čas doma. I zde může hrát roli pocit ponížení či trapnosti, v situaci, kdy je poškozený nucen vykonávat svou potřebu před jinou osobou, protože svépomocí toho není schopný a může ho doprovázet i pocit nízkého sebevědomí.¹⁰⁸

Tabulka č. 2 – Ublížení na zdraví a jeho následky. Daniel Mališ.

¹⁰⁷ MALIŠ, Daniel. Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví? Bulletin advokacie. 2019, č. 3.

¹⁰⁸ MALIŠ, Daniel. Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví? Bulletin advokacie. 2019, č. 3.

3.7 Odbytné

Odbytné se liší od poskytování důchodu tím, že je jednorázové. Je upraveno v § 2968 OZ.

Odbytné je v občanském zákoníku novým pojmem. Podstatou tohoto pojmu je „zbavení se něčeho“ a nahrazuje tedy peněžitý důchod jednotnou platbou. Vyplacením náhrady se poškozený zbavuje práva na opakovanou peněžní dávku. Peněžitý důchod a odbytné mohou být spojovány a to tak, že po část doby bude náležet poškozenému peněžitý důchod a následně mu škůdce zaplatí odbytné a vypořádá se s ním.¹⁰⁹

Odbytné se vyměří, jeli pro to významný důvod a poškozený o to požádá. Soud nemůže určit odbytné, jestliže s tím poškozený vyjádří svůj nesouhlas. Na souhlas škůdce se v tomto ohledu nepohlíží. Podmínku důležitého důvodu zákon nedefinuje a o tom, jestli je důvod dostatečně důležitý, rozhoduje soud. Dokázat podmínku důležitého důvodu je na poškozeném. Mezi takový důvod může patřit nutnost poškozeného získat celou částku naráz např. kvůli opravě bytu za účelem jeho přizpůsobení postižení poškozeného. Odbytné může být výhodné pro poškozeného, pro kterého znamená konečné vypořádání vztahů. Odbytné ale může být nevýhodné v případě, kdy se poměry poškozeného změní natolik, že by se kvůli tomu musela vyměřit vyšší finanční dávka, na kterou by měl poškozený nárok a reálně tedy poškozený dostane menší částku, než na kterou by dosáhl v případě peněžitého důchodu.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹¹⁰ *Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2968*. Online. Fulsoft. 10.12.2020. Dostupné z: https://www.fulsoft.cz/33/komentar-zakona-89-2012-sb-obcansky-zakonik-2968-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EtvCojfP1Dmef2nU_rgqu1q8j-y5i3JSw/?uri_view_type=44&uid=1J_ApHoxh9wTSkaV4Bp8wCw&e=1fxaMZcBFN-1ZtGQEIpqD5Nrsz4LTki4U [citováno 2024-01-15]

4. Promlčení práva

Promlčení je následkem marného uplatnění času v právní oblasti, v průběhu které bylo možné uplatnit subjektivní právo před orgány ochrany práva, kdy tato doba uběhla, aniž by se toto právo vykonalo. Dřívější občanský zákoník užíval slova doba a lhůta jako slova souznačná, ale ve skutečnosti jsou to slova rozdílná.¹¹¹

Pojem lhůta označuje časové rozmezí, kdy má osoba právo uplatnit právo. Jelikož lhůta představuje nějaký čas pro uplatnění práva osoby, slouží k ochraně práv a prodlužuje se, jestliže její skončení připadá na datum o víkendu či ve svátek. Dobou se vymezuje časový úsek, po jehož uplynutí nastává zánik práva či povinnosti, a jestliže konec doby připadá na víkend či svátek, neprodlužuje se.

Časové úseky, ve kterých v důsledku jejich uplynutí dojde k promlčení či k prekluzi se vyznačují jako lhůty. Dále se lhůty dělí na hmotněprávní a procesní, přičemž hmotněprávní lhůty, jejichž uplynutí spojuje následky hmotné právo a v procesních lhůtách jsou důsledky v oblasti procesního práva. Promlčecí lhůta je lhůtou hmotněprávní. Dle § 605 je začátkem lhůty den, který nastal po rozhodné skutečnosti a konec lhůty představuje den, který je tím samým dnem, kdy nastala skutečnost, od které se lhůta počítá.¹¹²

Pojem a podstata promlčení je uveden v § 609 OZ. Promlčení je uskutečněno ve dvou stádiích, přičemž první fází je marné uplynutí času a neuplatnění práva (omisivní právní úkon). Druhá fáze počíná běžet okamžikem, kdy poškozený začne realizovat své právo prostřednictvím soudu a škůdce nevznese námitku promlčení. Jestliže škůdce námitku promlčení zrealizuje, soud po tomto zjištění žalobu poškozeného odmítne. Z tohoto důvodu neznamená marné uplynutí promlčecí lhůty zánik existence subjektivního práva poškozeného, pouze toto subjektivní právo oslabuje. V případě, že škůdce svou námitku promlčení vznesl před soudem, subjektivní právo poškozeného stále existuje, ovšem nárok na jeho vymáhání zaniká. Subjektivní právo poškozeného sice dál existuje, ale je již

---

¹¹¹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹¹² LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 - § 654)*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.

nadále nemožné ho vymáhat soudní cestou, a jestliže by se škůdce rozhodl plnit nárok poškozeného i po promlčecí době, nepůjde o bezdůvodné obohacení poškozeného, jelikož nárok existuje nadále.¹¹³

Promlčení práva je definováno jako uplynutí lhůty k uplatnění práva. Právo na nemajetkovou újmu způsobenou na svobodě, životě nebo zdraví se promlčuje v subjektivní tříleté lhůtě. Dle § 636 odst. 3 OZ zde objektivní lhůta nehraje žádnou roli.¹¹⁴

Subjektivní tříletá lhůta se vyznačuje tím, že počíná běžet od okamžiku, kdy oprávněná osoba zjistí, že mu byla způsobena újma a je očividné, kdo za ni zodpovídá a nebo také od okamžiku, kdy se o ní poškozený dozvědět měl a mohl.¹¹⁵

Tato varianta zahrnuje náhradu újmy na svobodě, zdraví a životě a hlavním důvodem je předcházení tomu, aby byl škůdce po nepřiměřeně dlouhou dobu vystaven jakési nejistotě a nabude tímto tedy právní jistoty. V případě újmy na zdraví objektivní promlčecí lhůta neexistovala, protože se důsledek z újmy na zdraví nemusí projevit okamžitě, ale až po nějaké době, což bylo možné považovat za oprávněné, ale také to mohlo vyzývat poškozeného k tomu, aby se svá práva neuplatnil řádně a zavčasu, jelikož lhůta běžela až od okamžiku, kdy se o důležitých skutečnostech dozvěděl a nebralo se v potaz, že se o nich dozvědět měl a mohl dříve.¹¹⁶

Výjimku zde tvoří dle § 622 OZ újma na zdraví poškozeného, který je nezletilý, tato lhůta začíná běžet nejdříve od počátku plnoletosti. Tuto lhůtu lze prodloužit, nelze ji však zkrátit a to ani po dohodě všech stran. Oprávněnou osobou je zde primární poškozený, v případě jeho smrti, osoby blízké. Stejně tak osoba škůdce

---

¹¹³ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 - § 654)*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.

¹¹⁴ NEDBÁLEK, Karel (2018). *Újma, škoda v ČR a SR: Praktický nástin výpočtu: monografie*. Slušovice: Miroslav Tomšů – Nakladatelství Monument, 2018. ISBN: 978-80-88143-14-7.

¹¹⁵ DVORÁK, Jan, ŠVESTKA Jiří, ZUKLÍNOVÁ Michaela a kolektiv. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN: 978-80-7552-187-3.

¹¹⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

nemusí být stejná jako ta, která má povinnost újmu nahradit. V případě nezletilého, je povinný nahradit škodu jeho zákonný zástupce.¹¹⁷

Rozsudek NS 21 Cdo 752/2010 uvádí, že při ztížení společenského uplatnění poškozeného a uplatnění tohoto nároku je nutné poohlížet na to, kdy se zdravotní stav poškozeného ustálil natolik, že bylo možné poprvé zhodnotit jeho stav položkami uvedenými v příloze č. 2 k vyhlášce č. 440/2001 Sb. a v jaký okamžik bylo možné učinit objektivní ohodnocení na základě skutkových okolností, které měl poškozený k dispozici.

---

¹¹⁷ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

5. Úvahy de lege ferenda

S novým občanským zákoníkem se v jeho ustanoveních objevil nový pojem „zásady slušnosti“. Dle mého názoru je výklad tohoto pojmu neurčitý a blíže nespecifikovaný. Myslím, že by se tento pojem měl nahradit termínem, který by blíže specifikoval, co znamená zásada slušnosti. Soudy kvůli tomuto pojmu musí více zdůvodňovat své rozhodnutí, co se týče výše odškodnění a leží na nich tedy vyšší míra odpovědnosti.

Definice nákladů spojených s péčí o osobu poškozeného a jeho domácnost nejsou v občanském zákoníku přesně definovány a dle mého názoru, by měla být jejich definice stanovena pro případ toho, aby bylo značné, co vše lze považovat za nárok poškozeného v tomto případě. Obecně sem například patří nákupy potravin či úklid domácnosti, ale také i zdravotní pomůcky pro poškozeného.

Dle mého názoru by se právní úprava měla pozastavit i nad náklady na výživu pozůstalých. Ve Švýcarsku např. platí, že náhradu na náklady výživy pozůstalých se týkají i rodičů dětí, které by pravděpodobně výživu platily rodičům, kteří zaplatili výdaje na jejich vzdělání. Tento názor v Českém právu zatím nepanuje, ale jsem toho názoru, že by se na to také měl brát ohled, jelikož někteří rodiče si střežají a šetří peníze, které pak vynaloží za vzdělání jejich dítěte, které zemře v důsledku jednání škůdce. Nejenže utrpí nesmírnou bolest kvůli smrti jejich dítěte, ale také do dítěte vložili finanční prostředky s vidinou jeho dobrého zaměstnání, z jehož platu se o ně případně bude moci postarat, až to budou potřebovat.¹¹⁸

Zdraví totiž nelze nahradit restitucí, proto zde hraje zásadní roli funkce kompenzační a hradí se újmy, které doprovázejí zásah do zdraví, jelikož samotná fyzická náprava zdraví je ve většině případů hrazena z jiných zdrojů, např. zdravotního pojištění. O restituční náhradě se dá uvažovat v případě, kdy zdraví po utrpení nervového šoku je v lepším stavu než dříve. A s vývojem

---

¹¹⁸ TICHÝ, Luboš. Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy. Právník. 2020, č. 8.

medicíny lze předpokládat, že nahrazení újmy na zdraví ve formě restituce bude možné.¹¹⁹

Výše náhrady je podrobena limitům, jelikož dle OZ: „*Náhrada nákladů na výživu pozůstalým nebo jiným osobám však nesmí úhrnem převýšit to, co by zemřelému náleželo jako náhrada za ztrátu na výdělku, případně na důchodu.*“ Náhrada by neměla být takto limitována, protože se dá předpokládat, že poškozený by poskytoval výživné ze svého úplného výdělku a mělo by tak platit, že by náhrada byla limitována pouze tím, že by nesměla převýšit celkový výdělek poškozeného, ze kterého by výživu poskytoval.¹²⁰

---

¹¹⁹ TICHÝ, Luboš. Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy. Právník. 2020, č. 8.

¹²⁰ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

Závěr

Práce zanalyzovala platnou právní úpravu nároků z titulu ublížení na zdraví a při usmrcení. Důležitým prvkem jsou předpoklady vzniku nemajetkové újmy, kdy je nutné prokázat kauzální nexus neboli příčinnou souvislost mezi jednáním škůdce a následkem, který vznikl poškozenému či zemřelému při usmrcení. O náhradě nemajetkové újmy rozhoduje soud a každý případ posuzuje individuálně. U nároků, které souvisejí s usmrcením osoby, vzniká právo na jejich uplatnění tzv. druhotným poškozeným, kterým vznikla reflexní či odvozená újma. Zajímavostí také je, že nárok, jehož právo, které bylo uplatněno poškozenému za jeho života a soud o něm pravomocně rozhodl, se po smrti poškozeného, stává součástí pozůstalosti a přechází na dědice, ovšem naopak je tomu v případě, že poškozený svůj nárok neuplatnil, zemře a pozůstalí tak nemohou zpětně žádat o nárok z titulu ublížení na zdraví poškozeného.

V práci je zmíněna také Metodika, která má nezávazný, pouze doporučující charakter a soudy se dle ní ve většině případů řídí. Dalo by se říci, že Metodika je úpravou dřívější tzv. „bodové vyhlášky“, která byla velmi kritizována. Metodika také uvádí určitou bodovou výši, ale navíc zohledňuje i psychické rozpoložení člověka, což dřívější „bodová vyhláška“ nedělala.

Náhrada se poskytuje ve formě peněžitě renty či jednorázového plnění. V případě jednorázového plnění je řeč o tzv. odbytném. O odbytném rozhoduje soud. Nebo se poškozený a škůdce mohou dohodnout o jednorázovém plnění, a tím se bude jednat o narovnání. Nový občanský zákoník zavedl odbytné a myslím si, že je to znamenitý krok, jelikož poškozený může vzhledem ke své újmě na zdraví potřebovat větší obnos finančních prostředků, aby si svůj život dokázal co nejdříve přizpůsobit svému postižení. Na druhou stranu, jak je již v práci zmíněno, to může být pro poškozeného nevýhodné, jestliže se po vyplacení nároku poměry poškozeného dále změní a dostane tedy menší částku, než na jakou by dosáhl peněžitým důchodem. Důležitou roli v uplatnění nároků na náhradu újmy hraje také promlčení. Promlčecí lhůta je subjektivní a její počátek záleží na okolnostech, které poškozený nemusí zjistit přímo po jednání

škůdce ani po uplynutí krátké doby. Tyto okolnosti může zjistit např. až po vyšetření lékařem, který objeví následky, které mohou být v příčinné souvislosti se zraněním z doby dřívější. S ohledem na promlčecí lhůtu se také přihlíží k okolnostem, které poškozený již vědět měl a mohl, lhůta na uplatnění práva tedy již počala běžet a poškozený své právo neuplatnil a tím se ho zřekl. Jestliže se během života poškozeného objeví další následky, které mohly nastat po předešlém jednání škůdce, je poškozený oprávněn svůj nárok znovu uplatnit. Jestliže je však nárok o náhradu již promlčený a škůdce vznesl námitku promlčení, právo již uplatnit nelze, ovšem za příkladu, že se škůdce i přesto rozhodne plnit, nebude se jednat u poškozeného o bezdůvodné obohacení, jelikož jeho nárok nezaniknul, pouze je již soudem nevymahatelný. Objektivní lhůta se zde uplatnit nemůže, protože následky nemusí být zjevné hned a to ani v bezprostřední době. Tímto jsou chráněna základní práva člověka. V kapitole Úvahy de lege ferenda, byly zmíněny návrhy, které by mohly být v právu více upřesněny nebo pozměněny. Zejména definice zásad slušnosti nebo výše náhrad, které jsou podrobeny limitaci, která by měla být stanovena jiným způsobem.

Seznam použitých pramenů a literatury

Monografie:

NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel a ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník: Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5165-8.

SEDLÁČEK, Miroslav, Tomáš STŘELEČEK a kolektiv. *Povinnost a odpovědnost v civilním právu hmotném a procesním: Speciální problémy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7676-244-2.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - § 3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA Jiří, ZUKLÍNOVÁ Michaela a kolektiv. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN: 978-80-7552-187-3.

PAVELEK, Ondřej. *Náhrada nemajetkové újmy na zdraví a při usmrcení*. Praha: C.H. Beck, 2020. ISBN: 978-87400-785-9.

PLECITÝ Vladimír, SALAČ Josef,BAJURA Jan a kolektiv. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-703-5.

NEDBÁLEK, Karel (2018). *Újma, škoda v ČR a SR: Praktický nástin výpočtu: monografie*. Slušovice: Miroslav Tomšů – Nakladatelství Monument, 2018. ISBN: 978-80-88143-14-7.

Časopisecké články:

TICHÝ, Luboš. Ke čtyřem základním otázkám nemajetkové újmy. Právník. 2020, č. 8.

MALIŠ, Daniel. Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví? Bulletin advokacie. 2019, č. 3.

Zákonná úprava:

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Elektronické zdroje:

Obecně k závazkům z deliktů. Online. Právníklinika. 30.1.2017. Dostupné z: <https://www.pravnilinka.cz/bezplatna-pravni-poradna-zdarma/obecne-k-odpovednosti-za-skodu.html> [citováno 2024-01-15]

Metodika k náhradě za bolest a ztížení společenského uplatnění. Online. Nejvyšší soud. 1.4.2019. Dostupné z: https://nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/9AC891830F38748DC12588390041FDA7/%24file/A%20-%20Preambule%202019.pdf [citováno 2024-01-15]

Účelnost nákladů spojených s péčí o zdraví poškozeného. Online. Profiprávo. 5.10.2020. Dostupné z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=55&id_article=262520&csum=ee376087 [citováno 2024-01-20]

Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2968. Online. Fulsoft. 10.12.2020. Dostupné z: https://www.fulsoft.cz/33/komentar-zakona-89-2012-sb-obcansky-zakonik-2968-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EtuvCojfP1Dmef2nU_rgqu1q8j-y5i3JSw/?uri_view_type=44&uid=1J_ApHoxh9wTSkaV4Bp8wCw&e=1fxaMZcBFN-1ZtGQEIpqD5Nrsz4LTki4U [citováno 2024-01-15]

Kdy mám nárok na ztížení společenského uplatnění. Online. Náhrady škod.cz.

Dostupné z:

<https://nahradyskod.cz/kdy-mam-narok-na-ztizeni-spolecenskeho-uplatneni/>

[citováno 2024-01-19]

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1** Podrobná úmrtnostní tabulka. (Český statistický úřad, 2020)
- Tabulka č. 2** Ublížení na zdraví a jeho následky. (MALIŠ, 2019)